

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Struktura volného času dětí na 2. stupni základní školy

**The Structure of Children's Free Time in the Second Grade of the
Primary School**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Hana Dvořáčková

Autor práce:

Tereza Pauknerová

Praha 2015

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Haně Dvořáčkové za odborné vedení a pomoc při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat příbramským školám, které se zúčastnily dotazníkového šetření a odborným pracovníkům, kteří mi byli nápomocni při získávání informací.

Tereza Pauknerová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Struktura volného času dětí na 2. stupni základní školy“ vypracovala samostatně a použila pouze literaturní prameny uvedené v příloze seznamu použité literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Zároveň souhlasím s tím, aby byla má bakalářská práce zpřístupněna v Univerzitní knihovně.

V Praze dne 24. 4. 2015

.....

Tereza Pauknerová

Anotace

Bakalářská práce na téma „Struktura volného času dětí na 2. stupni základní školy“ je zaměřena na trávení a možnosti pubescenta ve volném čase. Teoretická část popisuje a seznamuje s terminologií, poválečným vývojem a různými pohledy na volný čas. Dále se soustředí na vývojové proměny v rané adolescenci, vliv rodiny a vrstevnické skupiny v daném období. Konec teoretické části je zaměřen na popis zařízení a zmapování možností ve volném čase v Příbrami. Praktická část zjišťuje, jak daná skupina přistupuje k volnému času a jak efektivně ho využívá.

Klíčová slova

Volný čas, pubescent, rodina, vrstevnická skupina, zájmová činnost, zařízení pro volný čas.

Anotation:

Bachelor's work with the subject „The Structure of children's Free Time in the Second Grade of the Primary School“ is aimed to leisure activities and the possibilities of the pubescents. Theoretical part describes and explains the terminology, post-war development and different view to the leisure time. This work is focused on developmental changes in early adolescence, influence of the family and persons of the same age in this period. The end of the theoretical part is focused on the description of facilities and mapping of possibilities of leisure time in Příbram. Practical part discovers how a certain group approaches to the leisure time and how effectively it makes use of it.

Key words:

Free time, pubescent, family, same age group, leisure activity, organisation for free time.

Obsah

Úvod	7
1. Volný čas a související terminologie	8
1.1 Význam volného času	8
1.2 Různé pohledy na volný čas.....	9
1.3 Poválečné období	10
1.3.1 Padesátá a šedesátá léta 20. století.....	10
1.3.2 Sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století	11
1.3.3 Devadesátá léta 20. století	11
1.4 Volný čas dětí a mládeže.....	12
1.5 Obecné požadavky na výchovu ve volném čase	13
2. Vývojové proměny v rané adolescenci.....	14
2.1 Rodinné prostředí	15
2.2 Vrstevnické skupiny	16
3. Zájmová činnost.....	18
3.1 Organizovanost výchovného působení	18
3.2 Rozdělení činnosti podle obsahu.....	19
3.3 Funkce zájmových činností u mládeže	20
4. Instituce, sdružení a další subjekty pro volný čas žáků 2. stupně základní školy	21
4.1 Školní klub	21
4.1.1 Funkce školního klubu.....	22
4.2 Střediska volného času	22
4.3 Sdružení dětí a mládeže ve volném čase.....	23
4.4 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM)	25
4.5 Volnočasová zařízení pro děti a mládež v Příbrami.....	26
4.5.1 Sport a volnočasové aktivity	27
5. Metodologie výzkumu	29
5.1 Cíl výzkumu	29
5.2 Kvantitativní výzkum.....	29
5.3 Hypotéza	30
5.3.1 Stanovené hypotézy	30
5.4 Výzkumný soubor	30
6. Analýza výzkumu	33
6.1 Vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku.....	33

6.2	Vyhodnocení hypotéz.....	45
6.3	Shrnutí výzkumu	46
Závěr	49
Seznam použité literatury	51
Summary	53
Seznam příloh	54
Seznam tabulek	61
Seznam grafů	62

Úvod

Pod pojmem volný čas si každý může představit něco jiného, ale většina z nás si pod ním představí nějakou příjemnou činnost. Někomu je příjemné ve volném čase nedělat nic, jiný naopak vyhledává činnosti, které ho baví a naplňují. Návyky k využívání volného času se vytvářejí již v dětství a jedinec si je nese po celý život. Důležitou roli zde hrají školská zařízení, která návyky formují v období školní docházky, ale přece jen nenahraditelnou úlohu zde má rodina, která pro formování dítěte a dospívajícího člověka je tou nejdůležitější. Na rodičích je, aby své děti vedli, šli jim příkladem a naučili je trávit volný čas smyslně. Jedině tak si už od dětství vytvoří správný přístup k volnému času a nebudou mít potřebu zahánět nudu sociálně patologickými jevy.

Téma „Struktura volného času na 2. stupni základní školy“ jsem si zvolila, protože mám sama možnost podílet se na organizaci volnočasových činností pro děti a mládež. Myslím si, že je důležité zabývat se volným časem nejen v období pubescence, které jsem si zvolila, ale že se jedná o problém celé společnosti. Uspěchaná doba, časově náročné zaměstnání přispívá k tomu, že rodiče přestávají mít čas na své děti, ale i sami na sebe. O to větší tlak je kladen na instituce zabývající se volným časem, po kterých se mnohdy chce, aby zastávaly některé rodinné funkce.

Tato práce si klade za cíl zmapovat volnočasové preference u pubescentů v Příbrami. V teoretické části charakterizují pojem volný čas, uvádím různé pohledy na volný čas a zaměřuji se na poválečné období v oblasti volného času v západoevropských zemích a zemích tehdejšího Sovětského svazu. Dále se věnuji vývojovým proměnám v rané adolescenci. Zkoumám vliv rodiny a vrstevnických skupin na jedince. V závěru teoretické části specifikuji instituce podílející se na výchově mimo vyučování se zaměřením přímo na město Příbram.

V praktické části uvádím interpretaci dotazníkového šetření, které jsem provedla v Příbrami na třech základních školách. Cílem bylo zjistit, zda jsou žáci seznámeni s nabídkami zájmových činností ve škole nebo městě, a jakým způsobem je využívají. Dále výzkum zjišťuje, zda žáci tráví volný čas podle svých představ, co je při výběru volnočasových aktivit ovlivňuje.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Volný čas a související terminologie

1.1 Význam volného času

Pojem volný čas má velké množství definic, které se od sebe liší. Mohli bychom říci, že volný čas je oblast naší svobodné volby. Je to činnost, kterou vykonáváme dobrovolně, rádi a přináší nám radost i uspokojení. Jedná se o odpočinek, rekreaci, zájmovou činnost.

Volný čas u dětí je zapotřebí regulovat, jak ze strany rodiny tak i pedagoga. Děti nemají dostatek zkušeností, teprve se učí. Prožívají nové zážitky a sbírají nové zkušenosti s tím, jak trávit co nejlépe svůj volný čas. Rodič i pedagog by měl být nejlepším průvodcem pro děti a mladistvé. Samozřejmě nesmíme děti do činností nutit. Poté by mohlo docházet, k negativnímu přístupu.

Význam pojmu podle Hájka a kol. (2011) nám říká, že volný čas je součástí lidského života, do kterého nezapočítáváme pracovní čas (škola, práce) nebo tzv. vázaný čas. Jedná se o biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygiena). Volný čas je dobou, kterou máme pro sebe a svůj osobní rozvoj.

Petr Sak ve své knize Proměny české mládeže (2000:132) uvádí „*Volný čas má ve vztahu k jedinci především funkci relaxační, rekreační a rozvojovou.*“ Volný čas také plní funkce reálných a duchovních aktivit, které plní funkce ke společenskému systému. Objasnění pojmu Břetislavem Hofbauerem: „*Pojem volný čas chápeme podle převažujícího pojetí za čas dobrovolného rozhodování člověka o své činnosti a účasti na ní, a to po splnění základních pracovních, společenských a individuálních povinností a potřeb.*“ (1992:7)

Z výše zmíněných definic můžeme říci, které činnosti nejsou považovány za součást volného času. Jedná se o pracovní či školní povinnosti a základní biofyzilogické potřeby člověka. Ani domácí práce s péčí o rodinu nejsou součástí volného času. Zde dochází k mylnému tvrzení, když lidé považují péči o domácnost a rodinu za svůj volný čas, neboť činnosti ve volném čase konáme dobrovolně, z vlastního zájmu a za účelem relaxace.

1.2 Různé pohledy na volný čas

Autoři popisující pojem volný čas se snaží zdůraznit odlišná hlediska v chápání podstaty volného času. Definice zdůrazňují ekonomické, politické, sociologické, pedagogické nebo zdravotně-hygienické východisko k samotné definici volného času.

Ekonomické hledisko se netýká pouze samotných volnočasových aktivit. Zahrnuje také financování na výstavbu budov, vybavení prostor nebo platy zaměstnanců. Postupem času se z tohoto odvětví stal výnosný business. Náklady vynaložené na volný čas se vždy nějakým způsobem vrátí zpět. Pokud si žáci, studenti či zaměstnanci mohou rozšířit své znalosti a dovednosti, uplatní je během svého studijního nebo pracovního života. A pro společnost to bude mít kladný dopad. Ekonomické hledisko má vliv na volný čas dětí a mládeže. V první řadě záleží na finanční situaci v rodině, popřípadě na zvyklostech či prioritách rodiny. Od toho se odvíjí přístup a zacházení s volným časem.

Hlavní úlohu v politickém hledisku hraje stát. Zabývá se oblastí volného času. Určuje, do jaké míry budou státní orgány zasahovat do volného času obyvatelstva. Jaká bude školská politika, které státní instituce budou nabízet volnočasové aktivity. Státní zainteresovanost podle Pávkové (2002:16) pro volný čas dětí a mládeže spočívá především v:

- pomoci organizacím, sdružením nebo spolkům s dětmi a mládeží
- vytváření kladného postoje u dospělých členů k dětským aktivitám ve volném čase
- ochraně před nepřiměřenou komercializací
- financování a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže
- vytváření podmínek pro uspokojení spontánní aktivity dětí a mládeže.

Dalším hlediskem podle Pávkové (2002) je sociologické hledisko, ve kterém je zapotřebí sledovat činnosti volného času, které přispívají k utváření mezilidských vztahů. Využití volného času dětí a mladistvých je ovlivněno sociálním prostředím. Zde má silný vliv rodina. Škola nebo jiná výchovná zařízení mohou částečně kompenzovat absenci rodiny, ale nenahradí funkční rodinu.

Pedagogické hledisko by mělo podporovat aktivity dětí a mládeže. Poskytnout prostor pro jejich potřeby a seberealizaci. Zabezpečit jim pocit bezpečí a jistoty. Činnosti konané

ve volném čase dobrovolně a pod vhodným pedagogickým vedením, poskytují příležitost pro rozvoj osobnosti, tělesných i duševních vlastností, které se odráží v sociálních vztazích.

Jedno z posledních hledisek je zdravotně-hygienický pohled, který sleduje, jak správně podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Správné využití volného času se pozitivně promítne ve zdravotním stavu jedince. (Pávková, 2002)

1.3 Poválečné období

Zájem o volný čas dětí a mládeže v průběhu 20. století narůstal. Lidé si postupem času začali uvědomovat, že děti po vyučování nejsou pod dohledem, a tím je ovlivněno jejich chování. Proto vznikla poptávka po volnočasových aktivitách, které by dále rozvíjely osobnost dítěte. Jednalo se především o tělovýchovné, umělecké a rukodělné činnosti. Během války zájmová činnost upadla. Zařízení určená pro další rozvoj dětí a mládež byly zrušeny. V poválečném období nastal poměrně rychlý rozvoj v oblasti volného času pro všechny věkové generace.

1.3.1 Padesátá a šedesátá léta 20. století

V západoevropských zemích se nadále pokračovalo v předválečném pluralismu. Tím se rozšířilo široké spektrum pro rozvoj sdružení, která se věnovala především zájmovým aktivitám. Kladl se velký důraz na rozvoj hřišť, parků pro děti. Vznikala střediska pro volný čas dětí a mládeže, domy mládeže a kultury. Nezapomínalo se ani na sportovní a turistická zařízení. Státní orgány podporovaly rozvoj zařízení. Vypracovaly legislativní opatření i se zákonem o mládeži. „*Koncem šedesátých let se stala revolta západoněmecké mládeže. Tento vývoj se i pro sdružení a zařízení volného času stal výzvou, aby se přiblížila potřebám a zájmům, požadavkům a ambicím mladých lidí.*“ (Pávková a kol. 2002:24)

V tehdejším Sovětském svazu vývoj volnočasových zařízení navázal na předválečné období a obdobný model. „*I když zde byl někdy zčásti modifikován historickými podmínkami jednotlivých zemí*“. (tamtéž, s. 24) Rozšířila se působnost domů pionýrů (dnes domy dětí a mládeže), které sloužili všem dětem a mladistvým. Také vznikaly školní družiny a později školní kluby, které sloužily především pro děti zaměstnaných rodičů. Výraznou součástí volnočasových zařízení se stávala lidová škola umění (dnes základní umělecká škola).

1.3.2 Sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století

V těchto letech docházelo ke značným rozdílům mezi západní, střední a východní Evropou. Západ se potýkal s životními problémy mladé generace. Jednalo se o drogovou závislost, chronickou nezaměstnanost, problémy v rodině a klesala zájmová činnost. Což přispívalo k nárůstu xenofobních nálad i k růstu agresivity mladých lidí. Emancipovanost mladých lidí přispěla ke vzniku alternativních hnutí. Do popředí se dostávaly marginalizované neboli okrajové a sociálně vyloučené skupiny dospívající mládeže. Sdružení a zařízení pro volný čas spoluurčovaly podmínky, které zahrnovaly sociální a výchovná opatření pro děti a mládež. V roce 1979 ve Francii došlo k vytvoření první rady dětí a mládeže. Tato rada měla přilákat zájem dětí a mládeže o věci veřejné a spoluúčast při řešení problémů v dané obci.

Země střední a východní Evropy nadále rozšiřovaly stávající zařízení pro volný čas dětí a mládeže. Velkému rozvoji se dostalo školním družinám a klubům, domům pionýrů a lidovým školám umění. V tomto období dosahovala zařízení maximálního členství v zemích střední a východní Evropy. V průběhu osmdesátých let se také začaly u mládeže objevovat negativní jevy, ale nebyly tak silné jako v západní Evropě. Sdružení a zařízení pro volný čas se prozatím nevěnovaly těmto problémům a nepodílely se na jejich řešení. (Pávková, 2002)

1.3.3 Devadesátá léta 20. století

Přinášejí zásadní zlomové období. Zintenzivňují se mezinárodní kontakty, které přinášejí společné zájmy a cíle, jejichž prioritou se stává Úmluva o právech dítěte (OSN, New York, 20. listopadu 1989). Z úmluvy vycházejí stanovená práva dětí. V tomto případě je dítě míněno jako osoba mladší 18 let. V České republice byla přijata zákonem č. 104/1991 Sb. (Hájek a kol, 2011)

Předválečná tradiční sdružení obnovují svoji činnost, např. Junák, YMCA, YWCA nebo nábožensky orientovaná sdružení. S novými možnostmi vznikají nová sdružení, která mají širokou zájmovou orientaci. Můžeme zmínit zařízení Duha, které je především zaměřené na vztah k přírodě. Volnočasová zařízení, která působila v minulých letech, se nadále rozvíjela. Došlo ke změnám v oblasti domů pionýrů. Přejmenovaly se na domy dětí a mládeže a uvolnily se ze státní ideologie. Také se zaměřily na spontánní činnosti a vytvářely vztahovou spolupráci se širokým spektrem sdružení pro děti a mládež.

Vývoj v devadesátých letech sebou přinesl vážné problémy, které se především týkaly dospívající generace. Zařízení musela reagovat na vznikající problémy u dospívající mládeže (nezaměstnanost, negativní závislosti, ke kterým můžeme přiřadit i počítačovou

závislost). Zařízení se snažila rozšířit nabídku činností, které by uspokojily zájmy dětí i dospělých. „*Pro sdružení a zařízení volného času různých regionů Evropy tak vzniká, společensky potřebná a výchovně náročná inspirace dalšího postupu: možnost a nutnost řešit společné problémy ve vzájemném mezinárodním kontaktu a spolupráci.*“ (Pávková a kol. 2002:29-30)

1.4 Volný čas dětí a mládeže

Pojem volný čas dětí a mládeže bychom měli odlišovat od všeobecného pojmu volný čas, který pod sebe zahrnuje i dospělého jedince. Volný čas dětí se liší:

- rozsahem
- obsahem
- mírou samostatnosti a závislosti
- nezbytností pedagogického ovlivňování.

Je to dáno tím, že děti mají většinou více času než dospělí. Nemají na starosti tolik povinností a starostí jako jejich rodiče. Ale vždy tomu tak není. Některé děti trpí nedostatkem volného času. Jedná se o děti vytížené mimoškolními aktivitami, které jim zajišťují rodiče. Nebo děti, které přejímají povinnosti rodičů. Na druhé straně jsou tací jedinci, kteří mají nadbytek volného a neumí ho efektivně využít.

Obsah volného času je odlišný. Aktivita dětí bývají často rozmanitější než u dospělých. Dospělý je samostatný a nepotřebuje dozor. U dětí záleží na věku, psychické a fyzické vyspělosti. Čím je dítě mladší, tím potřebuje větší dohled dospělého člověka. (Hájek a kol. 2011)

To, co pro děti znamená volný čas, a jak ho tráví je ovlivněno mnoha faktory. Mezi faktory ovlivňující pojetí volného času patří:

- rodina – v rodině získáváme návyky jak trávit volný čas, a jak k volnému času přistupovat. Je to jeden z hlavních faktorů, který předurčuje chování a jednání v rodině
- škola – v oblasti volného času zasahuje škola především aktivitami konanými mimo vyučování. Aktivita nejčastěji zajišťují družiny nebo školní kluby
- sdružování dětí – vzniká na dobrovolnosti. Utvářejí se různé skupiny, sdružení, ve kterých dochází k formování dítěte na základě společné myšlenky nebo společných hodnot

- zařízení volného času – mají stanovená výchovná a vzdělávací poslání, strukturu, organizaci a kvalifikované výchovné pracovníky. (Pospíšilová, 2010:15)

1.5 Obecné požadavky na výchovu ve volném čase

Pro úspěšnost výchovně vzdělávacích činností je nezbytné dodržovat:

- *„obecně pedagogické zásady: zejména vyzdvihování kladných rysů osobnosti a jednotné výchovné působení*
- *požadavky výchovy ve volném čase: pedagogické ovlivňování aktivit ve volném čase, dobrovolnosti (ke které se váže nutnost cíleného a promyšleného motivování), seberealizace, orientace na sociální kontakt.“ (Hájek a kol. 2010: 46)*

Hlavním bodem pro splnění stanovených výchovných cílů je vytvořit prostředí, které přinese dětem možnost společného setkávání a dá podněty k činnostem ve volném čase. Mělo by se jednat o prostředí, které není stresující, navozuje kreativitu a odpovídající seberealizaci.

Základním cílem výchovy je cílevědomost. Pedagog by si v každé fázi výchovného působení měl stanovit přiměřené cíle, kterých lze dosáhnout a měl by hodnotit výsledky svého snažení. Obecným cílem volnočasových aktivit je naučit děti zacházet s volným časem, rozumně ho využívat a brát ho jako vzácnou hodnotu.

Výchovný proces probíhá ve vnitřních a vnějších podmínkách. Vnitřními podmínkami se rozumí věkové a individuální zvláštnosti vychovávaných. Vnější podmínky zahrnují prostory, materiální vybavení a působení jednotlivců i sociálních skupin.

Pro volnočasové aktivity je zapotřebí stanovit podmínky a to:

- **personální** – vychovatel by měl být osobou vzdělanou, mít chuť pracovat s dětmi a mladistvými, být sympatický, aby dovedl poradit i podpořit v nepříznivých situacích a byl nápomocen každému, kdo za ním přijde
- **materiální** – mělo by se jednat o prostory, které jsou vybrány již s představou, k čemu daný prostor bude sloužit, důležité je, aby zvolený prostor posloužil pro volnočasové aktivity spontánní, sportovní nebo tvůrčí
- **řídící a kontrolní** – důležité je vedení dokumentace, zaznamenávání a hodnocení činností, aby vše bylo podloženo pro kontrolní orgány. (Hájek a kol. 2010:47)

2. Vývojové proměny v rané adolescenci

Jedná se o žáky druhého stupně základní školy. Jde o věkové rozmezí 11 – 15 let. Raná adolescence je také označována pod pojmem pubescence. V tomto období jde především o změny tělesné a duševní. „*Dospívající bývají přecitlivělí a vztahovační. D. Elkind mluví o iluzi imaginárního publika, dospívající je přesvědčen, že jej někdo sleduje a kritizuje.*“ (Vágnerová: 2001:65) Žáci druhého stupně ZŠ začínají uvažovat abstraktně a hypoteticky. Mění se jejich pohled na svět a také vztah k sobě samému. Pubescent se začíná osamostatňovat z vazby na rodiče a dává přednost svým vrstevníkům, se kterými se ztotožňuje. Pro dané období je důležité přátelství, první lásky a experimentace s partnerskými vztahy. V rané adolescenci je zapotřebí dát dospívajícímu větší svobodu v rozhodování se, i když se sníží pocit jistoty, se kterým je úzce spjata potřeba citové adaptace, která má jiný charakter než v prvních letech života.

„Důležitým sociálním mezníkem je ukončení povinné školní docházky a diferenciací dalšího profesního směřování, které spoluurčuje budoucí sociální postavení dospívajících.“ (Vágnerová 2012:370)

Tělesná stránka

Po tělesné stránce probíhají intenzivní, ale zároveň nerovnoměrné změny v rozvoji. Z počátku dochází k prudkému vývoji, který se opět ke konci období zpomalí. Nejintenzivněji roste kostra s končetinami, ale naopak je tomu u hrudního koše. Což může u jedince vyvolávat nové psychické projevy. Jedná se především o tělesnou nekoordinovanost a nepřiměřené reakce na kritické připomínky od dospělých. Nerovnoměrnost celého vývoje organismu sebou přináší snadné vyčerpání energie, a proto je důležité mít dostatek spánku a vyváženou životosprávu.

Citová stránka

Citová stránka plní důležitou úlohu. Hloubka, rozmanitost citů, řešení konfliktních situací není pouze ovlivněno současným sociálním prostředím, ale i vlivy z předchozího období. Pro dospívání je typické střídání nálad (od nadšení k pesimismu). K záporným citům často přispívají neshody mezi rodičem a pubescentem. Konflikty mezi vrstevníky jsou také silně prožívány. Zejména, když nenacházejí dostatek citové odezvy, vyskytuje se u nich strach, hněv, úzkost, žárlivost, nenávisť, vzdor. Naopak mezi kladné city patří kamarádství, přátelství, něžnost, láska, soucit atd.

V rané adolescenci je důležitý rozvoj intelektuálních citů, které se projevují větším zájmem o určitou oblast lidské činnosti. Rozmanitost citů je vhodné využít k formování vztahů k přírodě, společnosti a k lidské činnosti. K tomu může být nápomocno vyučování nebo volnočasové aktivity, které umožní mládeži nahlédnout do krásy života nebo mezilidských vztahů.

Pro věkové rozmezí je charakterizující touha po samostatnosti, sdružování a konformita s vrstevníky. Dále usilují o rozšíření společenských kontaktů. Proto je vhodné je zapojit do rozmanitých činností, kde mohou získat nové sociální zkušenosti. (Hájek a kol. 2011)

2.1 Rodinné prostředí

První a nejdůležitější sociální skupinou dítěte je rodina. Má rozhodující vliv na psychický vývoj dítěte. Rodina by měla uspokojit biologické potřeby dítěte, potřebu bezpečí a trvalého citového vztahu. Pokud některé z psychických potřeb nejsou delší dobu uspokojovány, dochází k psychické deprivaci. Tyto děti si právo na lásku často vydobývají násilím nebo ubližují druhým dětem a chtějí je ovládnout.

V poslední době však přibývá dětí s takzvanou subdeprivací. Se kterou se setkáváme například u dětí z podnikatelských rodin. Rodiče bývají často vytíženi a svým dětem se dostatečně nevěnují. Tento problém často kompenzují penězi, drahými dárky, ale neuvědomují si, že jejich děti strádají po citové stránce. Následky u subdeprivace jsou podobné jako u psychických deprivací. Utváření morálních hodnot a osvojování dovedností, návyků a postojů probíhá prostřednictvím sociálního učení.

Učení nápodobou

Jedná se o nejstarší formu sociálního učení. Vyskytuje se u lidí i u zvířat. Dítě imituje dospělého už od raného věku, vědomě či nevědomě. Nápodoba je zřejmá z mimiky, řeči, gestikulace, ale i ze způsobu chování k ostatním lidem. Ne vždy se rodiče pro své dítě stávají těmi správnými vzory. Děti, které byly přítomny u agresivního chování dospělého člověka, mají větší sklony k agresivnímu chování. Je to zapříčiněno tím, že dospělého přijímají jako svůj vzor a domnívají se, že nežádoucí chování je tím správným.

Učení sociálním zpevnováním

Učení pomocí nápodoby je propojeno se sociálním zpevnováním. Děti z počátku nejsou schopni rozlišovat co je dobré a co špatné. Představu o svém chování získávají na základě toho, jak jejich chování přijímají rodiče. Žádoucí chování je rodiči odměněno pochvalou, láskou, uznáním. Naproti tomu nežádoucí chování je trestáno a vede až k citovému zavržení, které zanechává u dětí hluboké následky na jejich psychice.

Identifikace

Součástí identifikace je i nápodoba. Rozdíl mezi nápodobou a identifikací je v tom, že nápodoba je ovlivněna vnějšími faktory chování a identifikace vnitřní charakteristikou osobnosti. Děti přijímají názory svých vzorů za své a přizpůsobují tomu své chování. Ztotožnění dětí s osobami, ke kterým mají kladný vztah, bývají rodiče, sourozenci, učitelé, ale i slavné osobnosti. I zde může nastat ztotožnění s nevhodnou nebo agresivní osobou, podle které se v budoucnu bude chovat. (Pospíšilová: 2010)

2.2 Vrstevnické skupiny

Vrstevnické skupiny vznikají v místech bydliště a postupem času se jejich působnost rozšiřuje. Tyto skupiny umožňují dětem i mladistvým navazovat neformální mezilidské vztahy. Skupiny poskytují vrstevníkům zázemí a ochranu. Kompenzují jim sociální a citovou deprivaci. Vytváření sociálních vztahů přináší pocit bezpečí. Pomáhají překonat sociální izolaci a napomáhají k osvojení si pozitivních hodnot. Důležité je vědět, že působení vrstevnické skupiny může působit i nežádoucím způsobem a jejich důsledkem je antisociální a delikventní chování. Tyto skupiny můžeme označit jako bandy nebo gangy.

Podle J. Čápa (2007:267) se k partě s nežádoucím chováním přikloní spíše dítě, které je zavržované, než dítě, ke kterému mají rodiče kladný postoj. Zavržovanému jedinci se agresivní jednání vyplácí, protože mu přináší obdiv vrstevníků. U těchto dětí často dochází k tomu, že ve svém chování pokračují i v dospělosti. Nemají pro získávání obdivu a přátelství zažité jiné návyky než ty negativní.

Pozitivně zaměřené vrstevnické skupiny umožňují svými činnostmi vstoupit jedinci do vzájemné komunikace. Stanovují si cíle, kterých mohou docílit v krátkém i dlouhém horizontu. I když skupina nemá pevnou organizační strukturu, podněcuje společnými zážitky a vzpomínkami k hlubším vztahům.

Potřeba být přijímán ostatními a patřit do skupiny je v období pubescence nejsilnější potřeba. Skupiny si často tvoří svůj vlastní styl chování. A ti, kteří chtějí patřit do skupiny, musí daný styl respektovat. Skupinový tlak velmi silně působí na vývoj dítěte a ovlivňuje jeho chování. Členy skupiny bychom mohli rozdělit na členy s vysokým sebevědomím, kteří bývají nezávislí a sebejistí. Jedná se o jedince, kteří se nebojí při nesouhlasu se skupinou říci svůj vlastní názor. Naproti tomu členové s nižším sebevědomím se konformně podrobují skupině a mívají netolerantní postoj k ostatním skupinám. Jedinci na sebe často upozorňují nežádoucím chováním. Přináší jim to pocit důležitosti a moci, i když tím narušují aktivity skupiny nebo na ni vrhají špatné světlo (Fontana: 2010)

Vrstevnické skupiny zůstávají součástí života mladých lidí a zachovávají si výchovný potenciál.

3. Zájmová činnost

Zájmovou činnost můžeme chápat jako cílevědomou aktivitu, která uspokojuje a rozvíjí naše individuální potřeby. Má silný vliv na rozvoj osobnosti. Zájmy jsou propojeny s vlohami a schopnostmi člověka. Z výzkumů je zřejmé, že lidé se rozvíjí především v oblastech, v nichž jsou úspěšní a přináší jim uspokojení.

Pojem zájmová činnost je provázán s pojmem zájmové vzdělávání. Jedná se o edukační aktivity, které probíhají mimo školu. Můžeme ho také nazvat neformálním vzděláváním. Týká se celé společnosti od dětí až po seniory. Zájmové vzdělávání pro děti se zejména realizuje v základních uměleckých školách, jazykových školách, sportovních klubech aj. (Průcha, 2013)

3.1 Organizovanost výchovného působení

Spontánní činnost: probíhá individuálně nebo ve skupině podle aktuálního zájmu účastníka. Spontánní aktivity nemají stanovený čas začátku ani konce. Může probíhat např. v přírodě, na otevřených hřištích, v knihovně, na sportovišti atd.

Příležitostná činnost: zahrnuje jednorázové, rekreační, vzdělávací aktivity. Je to činnost časově ohraničená a řízená pedagogem. Umožňuje a podněcuje u dětí a mládeže spoluúčast. Jedná se např. o poznávací soutěže, exkurze, výlety, sportovní turnaje nebo návštěvu koncertu, příměstské tábory a mnoho dalších činností.

Pravidelná činnost: je provázána celoročně v pravidelných časových intervalech. Činnost je vedena kvalifikovaným odborníkem. Cílem pravidelné činnosti je osvojit si nové vědomosti, dovednosti a vytvořit si kladný vztah k zájmové činnosti. Účastníci, kteří navštěvovali po celý rok pravidelně zájmovou činnost, zpravidla představují celoroční práci široké veřejnosti. Jedná se o výstavy, vystoupení, přehlídky, sportovní akce atd. Účastníci na konci svého snažení dostávají různá osvědčení o činnosti. (Hofbauer, 2004)

- **Kroužek** – menší zájmový útvar, jeho činnost směřuje k vnitřnímu obohacení členů a zaměřuje se na vnitřní život útvaru.
- **Soubor** – je zájmový útvar, který směřuje svou činností k veřejné produkci výsledků. Mívá závaznější strukturu a více členů než kroužek.
- **Klub** – je zájmový útvar s volnější organizační strukturou a s převahou receptivní činnosti členů.

- **Oddíl** – toto označení užívají zpravidla tělovýchovné nebo turistické útvary. Pojem značí, že útvar je součástí většího organizačního celku a má charakter kroužku.
- **Kurz** – má vymezenou délku trvání, zpravidla bývá kratší než jeden rok. Jeho činnosti směřují k osvojení vědomostí nebo dovedností. Kurzy je možné organizovat v průběhu roku tak, aby na sebe navazovaly tematicky. (Hájek, 2011:171)

Dále můžeme rozdělit zájmové činnosti podle obsahu. Nalezneme však zájmové oblasti, které nemůžeme jednoznačně zařadit. S dospíváním dětí a proměnlivými trendy společnosti řada zájmových činností upadá, ale zároveň se objevují nové s rozvojem techniky. Díky tomu vzniká široká nabídka pro dnešní společnost.

3.2 Rozdělení činnosti podle obsahu

Zájmová činnost společenskovední: je poznáním historického a aktuálního společenského dění. Hlavním zaměřením je výchova k vlastenectví, partnerství, rodičovství a společenské výchově. Poskytuje mnoho možností pro rozvoj individuálních činností, jako je studium cizích jazyků, sběratelství, dodržování lidových zvyků.

Zájmová činnost pracovní-technická: umožňuje zdokonalovat se v manuálních dovednostech. Zájmovou aktivitu dětí ovlivňuje rozvoj nových oborů jako: kybernetika, výpočetní technika, elektronika apod. Pracovní-technické činnosti seznamují děti s nejnovějšími odbornými poznatky, které uplatní v dospělosti. Ať už se jedná o práci s dřevem nebo práci s IT technologiemi.

Zájmová činnost přírodovědná: prohlubuje vědomosti spojené s přírodou. Rozvíjí zájem v oblasti pěstitelství nebo chovatelství. U nejmladších dětí rozvíjíme nové poznatky nejčastěji při procházce přírodou, dochází k osvojování činností spojených s přírodou. Děti školního věku začínají mít blízký vztah ke zvířatům. Přírodovědná činnost by proto měla být více zaměřena na živočichy. Následně s přibývajícím věkem stoupá zájem o činnosti specializované pouze v jedné oblasti.

Zájmová činnost esteticko-výchovná: je zaměřena na rozvoj výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu. Významnou roli hrají tvořivé aktivity, které přinášejí nové emocionální zážitky s motivačními prvky.

Zájmová činnost tělovýchovná, sportovní a turistická: tyto činnosti vedou k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Pravidelná a přiměřená pohybová aktivita vede

ke zdravému vývoji. Dnešní mládež má na výběr různé druhy tradičních i netradičních sportů, které mohou vykonávat profesionálně nebo jen rekreačně. Důležité je, aby se sportovní činnost i nadále stala nezbytnou součástí života v dospělosti. (Pávková, 2002)

3.3 Funkce zájmových činností u mládeže

Zájmové činnosti plní funkci výchovnou i vzdělávací. Rozvíjejí osobnost, podporují seberealizaci. Pro rozvoj žáků v aktivní činnosti je důležité nabídnout možnosti k rozvoji jejich zájmů. Mělo by se jednat o kvalitní, obsahové činnosti, které odpovídají nejnovějším trendům společnosti.

Zájmy v období pubescence se vyhraňují a ustalují. Tím ubývá roztržitosti v zájmové činnosti. U mládeže jde často o systematické, někdy až vědecké zaujetí. Pokud byli žáci správně vedeni pedagogem ve výchově mimo vyučování v předchozím období, nyní se orientují v jednotlivých oblastech zájmových činností a volí si jednu nebo několik činností, které odpovídají jejich potřebám a především schopnostem. Pokud dříve nedocházelo k vedení zájmové činnosti, může docházet v tomto věku k tomu, že jedinci jsou zcela bez zájmů, což může výrazně a negativně poznamenat jejich další vývoj. Proto bychom měli v období rané adolescence vést jedince k nějaké smysluplné aktivitě.

Mezi nejčastější zájmy v tomto období patří sport, turistika, technika, přírodověda, drobné rukodělné činnosti a různé druhy umění. V oblasti základního a středoškolského školství je kladen menší důraz na esteticko-výchovné činnosti. Především na středních školách dochází k úplnému a vyřazení této činnosti. Tím s největší pravděpodobností upadá zájem o výtvarné činnosti nebo dramatické umění.

Z umělecké oblasti dnešní mládež zajímá nejvíce populární hudba a moderní tance. Tanec utváří mezi dívkami a chlapci společenské vztahy. Společenské chování, se formuje zejména v tanečních kurzech. Rozdíly mezi pohlavími se v tomto období projevují, ale ne tak výrazně. Všímáme si především individuálních rozdílů mezi jednotlivci v oblasti zájmových aktivit.

Vlivem studia a profesní přípravy se vytvářejí specifické schopnosti v oblasti zájmových činností. Jedná se například o oblasti technické, manuální, hudební, výtvarné, literární či sportovní, ale tyto schopnosti většinou ještě nedosahují vrcholové úrovně. (Hájek a kol. 2011)

4. Instituce, sdružení a další subjekty pro volný čas žáků 2. stupně základní školy

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy je jedním z hlavních garantů výchovy ve volném čase. Je zřizovatelem celé škály institucí pro volný čas. Dbá na koordinaci a financování činností společenských a profesních organizací pro mládež. Snahou a cílem je eliminovat nežádoucí jevy.

Organizace, které se zabývají výchovou a prací s dětmi i mládeží, jsou velmi důležité pro naši budoucnost. A to z toho důvodu, že dospívající generace si rozšiřuje své obzory, které uplatňuje ve svém životě.

4.1 Školní klub

Školní klub je určen pro žáky druhého stupně základní školy a žákům víceletých gymnázií, kteří odpovídají nejvýše devátému ročníku základní školy. Školní klub vznikl po druhé světové válce a sloužil jako zařízení s péčí a výchovou o děti zaměstnaných rodičů.

Hlavními činnostmi školního klubu jsou zájmové aktivity organizované formou kroužků, příležitostných akcí a průběžnými nabídkami spontánních činností. (Hájek: 2011) Žáci mohou navštěvovat zařízení pravidelně nebo docházet na určitý kroužek. Pravidelná účast není pro žáky závazná. Činnost školního klubu je poskytována za poplatek, který je použit na odměnu vedoucím kroužků nebo na jiné náklady.

Výchovné činnosti v tomto zařízení vedou žáky k naplnění volného času hodnotným způsobem. Uspokojují jejich potřeby a přání. Žáci se aktivně podílejí na obsahu činností, ke kterým je vychovatel podněcuje. Vychovatel se snaží, aby děti projevily samostatnost, tvořivost a efektivnost při aktivitě. (Pávková: 2002)

Počet školních klubů mírně narůstá; v roce 2012/13 existovalo 526 školních klubů, které navštěvovalo 44,9 tis. žáků. Počet žáků navštěvujících školní kluby zaznamenal oproti předešlému roku 2010/11 mírný nárůst (o 0,6 %). Podíl zapsaných žáků 2. stupně a adekvátních ročníků středních škol a konzervatoří zaznamenal ve školním roce 2012/13 mírný nárůst oproti roku 2011/12 a dosáhl hodnoty 12,5 %. (www.msmt.cz 18. 3. 15)

4.1.1 Funkce školního klubu

Podle Jiřiny Pávkové (2002:113) mají školní kluby předpoklad k pravidelnému a každodennímu pedagogickému ovlivňování volného času žáků. Vychovatelé:

- jsou se žáky v každodenním styku
- mohou působit na většinu žáků bez ohledu na sociální postavení rodiny
- pro své výchovné působení v době mimo vyučování mají vhodnou kvalifikaci.

Pro děti navštěvující školní klub není možné zpracovat a zachovat jednotný režim dne. Děti mají odlišný rozvrh hodin. Tomu se musí časový rozvrh činností přizpůsobit.

4.2 Střediska volného času

Cílem střediska volného času je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé nebo seniory k rozvoji osobnosti a k smysluplnému využití volného času. Střediska nabízejí široké spektrum činností v bezpečném prostředí, s profesionálním týmem pedagogů. Střediska volného času poskytují metodickou, odbornou pomoc účastníkům zájmového vzdělávání.

Organizují pravidelné zájmové útvary (tzv. kroužky) pro stálou skupinu účastníků. Podílejí se na organizaci soutěží, organizují dlouhodobé i jednorázové aktivity, kurzy a jiné vzdělávací akce, jako jsou např. tábory, spontánní aktivity, otevřené kluby, výukové programy, které navazují na témata školních vzdělávacích programů. Střediska se podílejí na adaptačních programech v rámci prevence sociálně patologických jevů.

Většina středisek volného času se stala centrem společenského života v obci. Zapojují se do regionálních, krajských, republikových i evropských projektů. Organizují výměnné pobyty a stáže pracovníků.

V roce 2012/13 dosáhla střediska volného času počtu 310. Jejich činnost v daném roce zabezpečovalo 14,5 tis. pedagogických pracovníků, z nichž více než 86 % bylo externích. Zájmové útvary měly v roce 2012/13 celkem 268,4 tis. účastníků (tj. o 13 590 více než v předešlém roce). (www.msmt.cz 18. 3. 15)

4.3 Sdružení dětí a mládeže ve volném čase

Řada sdružení působí na území celé republiky (Junák- svaz skautů a skautek, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, Sokol a další tělovýchovné organizace, zájmová sdružení hasičů, rybářů apod.). Velké množství sdružení má pouze místní působnost. Sdružení vzniká registrací na ministerstvu vnitra.

„Nezastupitelnou roli ve vytváření společensky žádoucí nabídky aktivit volného času mají obce se samostatnou působností, kterým zákon o sociálně-právní ochraně dětí ukládá vytvářet předpoklady pro kulturní, sportovní, jinou zájmovou a vzdělávací činnost.“ (Hájek, 2011: 153) Mají zejména sledovat využívání volného času u dětí a mládeže, nabízet jim programy pro využití volného času.

Junák

Neboli český skaut je organizace, která působí na děti i dospělé členy a vede je k duchovní, mravní a tělesné zdatnosti. Skauting podporuje vlastenectví, i když je celosvětovou organizací vedoucí k bratrství mezi národy. Jedna z hlavních činností je turistika a pobyt v přírodě, který junáky-skauty vychovává k praktickým dovednostem, družnosti a sebekázni.

Skautská výchova ctí především tyto hodnoty:

- hrát fér
- spolupracovat s ostatními
- být ohleduplný k okolnímu prostředí
- mít vztah k přírodě

Skauting všestranně působí na rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí – prostřednictvím her, zážitků, aktivit a dalších činností.

Junák – svaz skautů a skautek ČR sdružuje 50 tisíc dětí, mladých lidí a dospělých dobrovolníků a je největší výchovnou organizací v republice. (www.skaut.cz 18. 3. 15)

Pionýr

Pionýr je demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých. Předmětem hlavní činnosti Pionýra je veřejně prospěšná činnost. Zabývá se vzdělávací zájmovou činností, snaží se přispět k výchově všestranně rozvinutého člověka.

Je to spolek, který se věnuje výchovné práci s dětmi a mládeží ve volném čase. Pionýrské oddíly a kluby nabízejí činnost dívkám i chlapcům na více než 600 místech po celé republice. Velká část aktivit Pionýra je otevřená veřejnosti. (www.pionyr.cz 19. 3. 15)

Duha

Hlavní důraz klade na vytváření a realizaci programů pro děti a mladé lidi. Sdružení pořádá společné akce v přírodě i ve městě, v činnosti zdůrazňuje herní aktivity, psychologické hry a recesi.

Česká tábornická unie

Česká tábornická unie (ČTU) je organizací volně se sdružující na základě společného zájmu dětí, mládeže a dospělých v tábornických klubech a trampských osadách. Vytváří podmínky pro rozvíjení zájmů jednotlivců i samotářů. ČTU, vychází z myšlenek lesní moudrosti. Zaměřuje svoji činnost na pobyt v přírodě.

ČTU mimo pravidelnou činnost v tábornických klubech a trampských osadách pořádá například tyto akce:

- tábornické školy oblastní i ústřední (letní a zimní), speciální tábornické školy vodácké, jezdecké, horolezecké, potápěčské, lyžařské, ochrany přírody apod.
- hudební soutěže a přehlídky, zejména festivaly Porta, Brána
- sportovní utkání a turnaje, setkání dětských oddílů, setkání v lesích, kulturní večery, výstavky
- zahraniční expedice, zájezdy a výměnné pobyty atd. (www.tabornici.cz 19. 3. 15)

Tělovýchovné a sportovní organizace

Velký vliv na dospívající generace mají stále tělovýchovné a sportovní organizace. Tradiční organizací se stal Sokol, který založil dr. Miroslav Tyrš v roce 1862. Usiloval o harmonický rozvoj tělesné, duševní i morální stránky osobnosti. Současný Sokol organizuje tělovýchovnou činnost s dětmi, mládeží i dospělými.

Český svaz tělesné výchovy je dobrovolné sdružení sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností, tělovýchovných jednot a sportovních klubů.

4.4 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM)

Posláním NZDM je usilovat o sociální začlenění a pozitivní změnu v životním způsobu dětí a mládeže, která se ocitla v nepříznivých životních i sociálních situacích. Poskytovat informace, odbornou pomoc, podporu, a předcházet tak jejich sociálnímu vyloučení.

Cílovou skupinou jsou děti a mládež, které zažívají nepříznivé sociální situace (konfliktní společenské situace, obtížné životní události). Nemohou nebo nechtějí se zapojovat do standardních volnočasových aktivit. Dávají přednost neproduktivnímu trávení volného času. Mají svůj životní styl, díky kterému se často dostávají do konfliktů.

Cílem NZDM je dětem a mládeži umožnit lepší orientaci v jejich prostředí a vytvářet podmínky, aby v případě zájmu mohly řešit svoji nepříznivou sociální situaci. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež realizují služby, které jsou dostupné a snaží se odstranit časové, prostorové, psychologické a finanční bariéry, které by mohly v návštěvnosti nízkoprahového zařízení bránit.

- Zařízení vytváří prostředí s charakterem, které je podobné prostředí cílové skupiny.
- Uživatel má možnost zůstat v anonymitě.
- Pro užívání služby není podmínkou členství ani jiná forma registrace. Pravidelná docházka není podmínkou. Uživatelé mohou zařízení opustit kdykoli během otevírací doby. Nemusí vykonávat žádnou činnost, pokud se jim nechce.
- Služby sociálního charakteru jsou bezplatné.

Volnočasové aktivity v NZDM

Volnočasové aktivity si organizují sami uživatelé – u jejich realizace dochází ke kooperaci mezi účastněným a pracovníkem. Pracovník usiluje o zvýšení organizačních dovedností uživatelů a jejich seberealizaci. Příklady aktivit: Volba Miss, taneční, pěvecká aj. soutěže.

Dalšími akcemi, které slouží k zpestření chodu klubu nebo k samotné propagaci zařízení jsou vhodné koncerty, turnaje nebo výjezdové akce. Pokud je to možné, do realizací projektů jsou zapojováni sami návštěvníci klubu. (www.streetwork.cz 19. 3. 15)

NZDM je sociální službou obsaženou v § 62 zákona o Sociálních službách 108/2006 sb.

4.5 Volnočasová zařízení pro děti a mládež v Příbrami

Ve městě Příbram se nacházejí dvě **základní umělecké školy** (dále jen ZUŠ), a to ZUŠ Antonína Dvořáka a ZUŠ Příbram. Zřizovatelem těchto škol je město Příbram. Základní umělecké školy poskytují výuku v literárních, hudebních, tanečních nebo výtvarných oborech různého druhu. Mezi ZUŠ je vzájemná spolupráce. Žáci mohou využít v hudebním oboru výuky hry na klavír, akordeon, keyboard, housle, zobcovou flétnu, klarinet, saxofon, kytaru / klasickou i basovou, bicí nástroje, lesní roh, trubku, pozoun, eufonium, tubu, sólový a sborový zpěv. Literárně-dramatický obor nabízí recitaci, vyprávění, studium fragmentů divadelních her, symbiózu mluveného slova, hudby a pohybu. Žáci mají široké spektrum výběru, co se týče volnočasových zájmů v uměleckém směru.

Dům dětí a mládeže Příbram je zřizován Středočeským krajem. Jeho úlohou je vyplňovat volný čas dětí, mládeže i dospělých. A to v dopoledních i odpoledních hodinách, ale také o sobotách a nedělích a během prázdnin. Dům dětí a mládeže má na každý měsíc v roce připravený bohatý program volnočasových aktivit. Děti zde mohou navštěvovat sportovní, jazykový, dramatický, hudební, výtvarný, rybářský a jiný kroužek. Zajímavostí dramatického kroužku je loutkoherecká skupina „Zalezlíci“, která si vychovává nové členy z řad dětí a mládeže. V současné době mají Zalezlíci nacvičených šest představení, které se hrají v prostorách domu dětí a mládeže.

Dále nalezneme v Příbrami občanské sdružení **Q-klub**, které je členem Asociace pro mládež, vědu a techniku AMAVET se sídlem v Praze. Q-klub má v nabídce zcela nový motocyklový kroužek, který pořádá ve spolupráci s občanským sdružením Automobilový klub Příbram – MTS rating servis. Dále zde můžeme naléznout kroužky Mechatroniky, Elektro nebo Počítačový.

Nízkoprahové zařízení Bedna a terénní program při Bedně vznikl v roce 2010 a nabízí jako jediné zařízení v Příbrami nízkoprahové služby dětem a mladým lidem ve věku 6-20 let. Poskytuje možnost trávit volný čas v bezpečném prostředí, setkávat se s vrstevníky. Děti a mladiství mají širokou nabídku volnočasových aktivit. Pořádají si turnaje v deskových hrách, soutěží o nejlepší zdravý recept atd. Na každý měsíc má Bedna připravené téma, na které se konají besedy a soutěže. Bednu navštěvuje v průměru během dne 30 mladých lidí.

Dvojka Příbram je nejstarším skautským oddílem, který působí v Příbrami pro chlapce a děvčata ve věku 5 až 15 let. Každý týden pořádají pravidelné schůzky

rozdělené podle věku členů. Jednou nebo dvakrát do měsíce se pořádají akce. Jedná se o víkendové nebo kratší výpravy, na kterých mají možnost členové poznat zajímavá místa, naučit se zajímavé věci a netrávit víkend u televize či počítače.

Pionýrská skupina Soptík a 8. pionýrská skupina Příbram spadá pod středočeskou krajskou organizaci Pionýra, která vznikla v roce 2000 a sdružuje všechny pionýrské skupiny ve Středních Čechách. O činnostech Pionýra se dočítáme výše.

Sokol Příbram ve městě působí již od roku 1864. V období německé okupace byl na nějaký čas rozpuštěn. Pokus o obnovení činnosti se podařil až v roce 1969.

Sokol Příbram pořádá čtrnáctidenní stanové tábory. Děti i dospělí mohou využít široké nabídky sportovních oddílů. Nabídka oddílů je: Olympijský šplh, Teamgym, Sportovní gymnastika, Aikido, IAI-JUTSU, Tai Chi, Stolní tenis, Volejbal, Taneční kroužek, Aerobic, Florbal, Jóga. Sokol nabízí dívkám i chlapcům možnosti všestranného cvičení. I ti nejmenší z nás mohou navštěvovat Dětský klub Sokolík, který je zaměřen na rozvoj pohybových schopností a dovedností dětí od 12 – 18 měsíců.

4.5.1 Sport a volnočasové aktivity

V Příbrami můžeme navštívit zimní stadion se dvěma ledovými plochami, které slouží v zimním období i veřejnosti. O školních prázdninách je veřejné bruslení přizpůsobeno dětem. Součástí zimního stadionu je klub **HC Příbram**, který pořádá třikrát do týdne v odpoledních hodinách nábor nových členů do hokejového klubu. Dále na zimním stadionu působí **Bruslařský klub Příbram**, který se věnuje zájmovému, závodnímu a vrcholovému krasobruslení. Chloubou města je fotbalový klub **1. FK Příbram**. Mladým a ambiciózním fotbalistům z klubu 1.FK Příbram je přizpůsobena výuka na Základní škole Březové Hory. Do výukového programu mají zařazené speciální tréninky. Významný je také sportovní klub **Oxygen**, který nabízí zejména sportovní vyžití pro dívky. Oxygen nabízí dívkám zumbu, street dance a aerobikové cvičení. Mezi mladými chlapci se rozmohl bojový sport Mixed Martial Arts zkráceně MMA (v překladu: smíšená bojová umění), který mohou navštěvovat v **Centru bojových sportů**.

Město pravidelně pořádá cyklistické a běžecké závody včetně Velké ceny. Každoročně můžeme navštívit zahájení Rally Příbram, které je součástí mistrovství republiky. V roce 2007 se otevřel nově zrekonstruovaný lyžařský areál Padák, který může být při vhodném počasí uměle zasněžován. Dále k využití volného času poslouží rekreační areál Nový Rybník, který se nachází poblíž centra města. Prostory rekreačního areálu jsou

vhodné pro spoustu volnočasových aktivit. Bohužel předměty, které by měly sloužit ke cvičení nebo hře se nacházejí ve špatném stavu. V areálu se nachází krásná příroda s velkým rybníkem, ale kvůli jeho znečištění je zde v letních dnech zákaz koupání. (www.pribram.eu 26. 3. 15)

V Příbrami nenalezneme prostory pro děti a mládež ke cvičení a k sportovnímu vyžití v přírodě. V minulých letech proběhla výstavba nových dětských hřišť, ale na dospívající mládež se pozapomíná. Nejenom mládež by uvítala prostory k workout cvičení. Umožnilo by to dospívajícím aktivní pohyb, aniž by museli navštěvovat sportovní zařízení, která se pro mnoho jedinců stávají nedostupná po finanční stránce. Velkým přínosem by to bylo pro rodiny, které jsou finančně indisponovány a nemohou dětem nabídnout možnost návštěvy nějakého volnočasového zařízení. V jiných městech prostory pro workout cvičení využívají všechny věkové generace a jinak by tomu nebylo, ani v Příbrami. Další nevýhodou města pro sportovní vyžití v přírodě jsou cyklostezky, které bývají přerušovány frekventovanými silnicemi a tím se stávají pro děti nebezpečné.

Nabídka města ke smysluplnému využití volnočasových aktivit v zařízeních je bohatá a rozsáhlá, ale chybí zde zvelebování přírodních prostor pro aktivní a sportovní využití volného času pro děti a mladistvé. Dospělý jedinec si může vystačit s během okolo města, ale dospívajícího teenagera musí činnost zaujmout a být pro něj dostupná a inovativní, aby měl potřebu v činnosti pokračovat a věnovat se jí.

Praktická část

5. Metodologie výzkumu

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, jak děti na 2. stupni základní školy v Příbrami přistupují k volnému času. Zda mají přehled o volnočasových aktivitách, které jim nabízí škola nebo volnočasová zařízení a jaké zájmové činnosti žáci navštěvují. Dalším záměrem této práce je zjistit, co ve svém volném čase žáci nejčastěji dělají, a kdo je při výběru volnočasových aktivit ovlivňuje.

Získané informace poslouží k porovnání dívek a chlapců v oblasti trávení volného času a využití zájmových kroužků. Dále provedu porovnání mezi věkovými skupinami 11, 12, 13 X 14, 15, 16 let.

5.2 Kvantitativní výzkum

K získání informací od velkého počtu respondentů, jsem se rozhodla použít metodu kvantitativního výzkumu. Pod pojmem kvantitativní si vybavíme množství a velikost. Kvantitativní metoda je zaměřena na velké množství respondentů. Respondenti nejčastěji odpovídají na otázky formou dotazníků, které jsou zpracovány a statisticky vyhodnoceny. Nevýhodu kvantitativního výzkumu jsou obecné výsledky, které nedokážou problém popsat do hloubky. (Olecká, Ivanová, 2010)

Součástí kvantitativního výzkumu je dotazník, který je zcela anonymní. Dotazník obsahuje 18 otázek. Při jeho sestavování jsem se jej snažila koncipovat tak, aby otázky byly srozumitelné. V dotazníku jsem použila uzavřené, otevřené i polouzavřené otázky. Polouzavřené otázky jsem zvolila z toho důvodu, že by se respondent nevešel do nabízených možností a mohl tak využít své odpovědi.

Otázky v dotazníku jsou zaměřeny na způsob využití volného času u dětí na 2. stupni základní školy. Otázky zjišťují, zda děti navštěvují školní kroužky nebo zařízení vyskytující se v Příbrami, důvody proč žádné zařízení nenavštěvují, zda mají dostatek informací o volnočasových zařízeních v Příbrami. Zda svůj volný čas využívají podle svých představ a s kým tráví většinu svého volného času. V jedné z otevřených otázek mají

respondenti možnost upozornit na to, jaký kroužek nebo jaká činnost jim v Příbrami schází.

Při sběru dat jsem nebyla přítomna. Po vzájemné dohodě se zástupci ředitele jsme se domluvili, že dotazníky rozdají do jednotlivých tříd a nechají je vyplnit během nějaké přijatelné hodiny.

5.3 Hypotéza

Hypotéza je vědecky zdůvodněný předpoklad o dosud neznámé skutečnosti. Musí být formulována tak, aby byla empiricky ověřitelná. V kvantitativním výzkumu můžeme zkoumat jen takové problémy, které mají obecné tvrzení, a nelze je specifikovat. Hypotézy jsou tzv. pracovním nástrojem teorie. Při ověřování hypotéz je můžeme shledat pravděpodobně pravdivými nebo pravděpodobně nepravdivými. Hypotézy mají svou sílu i v případě, že se nepotvrdí. Negativní výsledky jsou stejně důležité jako ty pozitivní. (Olecká, Ivanová, 2010)

5.3.1 Stanovené hypotézy

Hypotéza 1: Cílová skupina respondentů má dostatek volného času k uspokojení svých zájmů.

Hypotéza 2: Většina respondentů nemá přehled o zájmových činnostech v Příbrami.

Hypotéza 3: Chlapci se věnují ve svém volném čase sportovním aktivitám více, než dívky.

Hypotéza 4: Většina respondentů se rozhoduje podle kamarádů, jak naložit s volným časem.

5.4 Výzkumný soubor

Zkoumaným souborem jsou děti od 6. do 9. třídy, což odpovídá věkové skupině 11 až 16 let. Výzkum byl realizován na třech základních školách v Příbrami.

Bylo rozdáno 250 dotazníků, přičemž zodpovězených dotazníků bylo 221. Návratnost dotazníků je zhruba 88% z celkového počtu.

Školy zapojené do dotazníkového šetření:

Základní škola Bratří Čapků 279 Příbram 7

Tato škola nemá žádné speciální zaměření. Nachází se v centru města, mimo rušné komunikace. Kapacita školy je 660 žáků. Nedaleko školy nalezneme sportovní zařízení města Příbram – plavecký bazén, zimní stadion, které žáci využívají v rámci tělesné výchovy. Přímo v blízkém okolí školy chybí prostory ke sportovnímu využití. Žáci mají k dispozici školní knihovnu, která je k dispozici během celého týdne.

Základní škola v průběhu školního roku pořádá neformální setkání pedagogů, žáků a rodičů na celoškolní, ročníkové i třídní úrovni. Jedná se o vánoční a velikonoční jarmarky s vystoupením žáků, tvořivé večery, školní akademie, sportovní odpoledne pro rodiče a děti. Na škole také působí Žákovský parlament, kde jsou zvoleni zástupci žáků 4. až 9. ročníků, kteří se setkávají s vedením školy podle potřeby a řeší problémy žáků i změny ve škole. Škola každým rokem vyjíždí se žáky na kurzy a akce, které jsou zaměřeny na pobyt v přírodě a sportovní aktivity. Tyto pobyty slouží k rozvoji osobnosti, na upevnění vztahů v třídním kolektivu a také jsou zaměřeny na sociální výchovu.

Nabídka zájmových činností žákům druhého stupně je: sportovní hry, odbíjená, ekokroužek (včetně práce na zahradě), netradiční výtvarné techniky a pěvecký kroužek. Jedním ze zajímavých kroužků je hra na ukulele, která může zaujmout žáky druhého stupně. Zájmové aktivity probíhají v odpoledních hodinách a většina z nich je zpoplatněna. Peněžitá částka za kroužek se pohybuje od 150 – 500 Kč za pololetí. Více informací na stránkách www.zsbc.cz

Dotazníkové šetření proběhlo v 6. až 9. třídě. Dotazníků bylo rozdáno 100 a vrátilo se 86 vyplněných. Návratnost dotazníků byla 86%.

Základní škola Příbram – Březové Hory, Prokopská 337

Základní škola se nachází na okraji města a navštěvuje ji 426 žáků. Zaujalo mě motto školy, které zní: *„Kvalitní mimoškolní aktivity, které smysluplně vyplňují volný čas dětí a mládeže, jsou nejúčinnější prevencí proti projevům sociálně patologických jevů.“*. S tímto mottem nelze nesouhlasit. Škola nabízí sportovní třídy, které rozvíjí schopnosti sportovně nadaných žáků. Po roce 1993 škola rozšířila výuku tělesné výchovy se zaměřením na fotbal, kterou využívají fotbalisté 1.FK Příbram. Děvčata se ve sportovních třídách věnují basketbalu.

Školní kroužky: pěvecký, keramický, gymnastika, basketbal, dovedné ruce, chemický. Plavání je pouze pro chlapce ze sportovní třídy. Sportovní kroužky jsou

rozděleny pro chlapce a dívky. Žáci druhého stupně mohou dále navštěvovat Klub mladého diváka, který pořádá čtyři zájezdy na představení do pražských divadel.

Součástí základní školy je školní klub, který je zřízen také jako knihovna, kde mohou žáci smysluplně využít volný čas před vyučováním, během polední přestávky i po vyučování. Školní klub je vybaven kvalitní literaturou i deskovými hrami, které lze využít ve výuce. Chod klubu je zabezpečen kvalifikovaným personálem – vychovatelem.

Základní škola je ve spolupráci s příbramskými zařízeními, jako je Dům dětí a mládeže, Q-klub, Základní umělecká škola a sportovními oddíly. Více informací na www.zsbrezovehory.cz

Dotazníkové šetření proběhlo v 7. a 8. třídách. Dotazníků bylo rozdáno 50 a vyplněných jich bylo 35. Návratnost dotazníků byla 70%.

Základní škola Příbram 8, Školní 75

Základní škola se orientuje na cizí jazyky, sport, výchovu ke zdraví a ICT (počítače a informační technologie). Kapacita školy je 1000 žáků. Součástí školy je sportovně relaxační areál, který obsahuje běžecký tunel, zimní zahradu, ve které je možnost projekce. Venkovní prostory nabízejí dvě hřiště na basketbal, čtyři stoly na stolní tenis, relaxační areál s kuželkami, šachy a horolezeckou stěnu.

Přehled zájmových kroužků pro žáky 2. stupně: keramika, výtvarný kroužek (příprava k talentovým zkouškám), výtvarný – výroba šperků, stolní tenis, hudebně-literárně- dramatický, tvořilek – artefietika, počítačově-matematický, psaní všemi deseti, Klub mladého diváka – vlastivědný, badminton, basketbal, florbal, volejbal, pěvecký sbor Jásan, žurnalistický kroužek je spojen s tvorbou školního časopisu, který má na škole dlouholetou tradici. Škola má široký výběr kroužků pro děti druhého stupně. Více informací o škole nalezneme na www.7zs.pb.cz

Dotazníkové šetření proběhlo na celém druhém stupni. Dotazníků bylo rozdáno 100 a vyplněných bylo 100. Návratnost dotazníků byla 100%.

6. Analýza výzkumu

6.1 Vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku

Tabulka 1 Rozdělení dětí podle věku a pohlaví

Věk	11	12	13	14	15	16	Celkem
Pohlaví							
Dívky	5	22	30	37	20	1	115
Chlapci	6	23	23	28	24	2	106
Celkem	11	45	53	65	44	3	221

Zdroj: Dotazník

Z tabulky je patrné, že výzkumu se zúčastnilo 221 žáků. Z toho je 115 dívek a 106 chlapců. V procentuálním vyjádření je to 52 % dívek a 48 % chlapců.

Otázka č. 3: Myslíš si, že máš dostatek volného času pro sebe a svoje zájmy?

Tabulka 2 Dostatek volného času

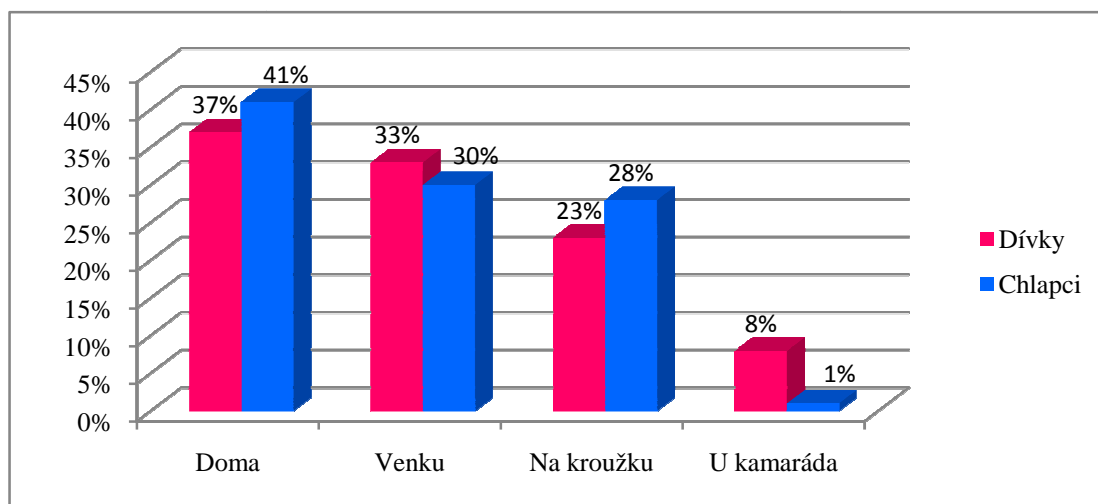
Odpovědi	Ano		Ne		Nevím	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
11	1	5	1	0	3	1
12	13	22	7	0	3	1
13	17	19	8	2	5	2
14	26	24	8	2	3	2
15	16	19	3	4	1	1
16	1	2	0	0	0	0
Celkem v %	64	86	23	8	13	6

Zdroj: Dotazník

Z tabulky vyplývá, že nadpoloviční většina má dostatek volného času pro sebe a své zájmy. V porovnání s chlapci si čtvrtina dívek myslí, že nemá nebo neví, že by měla čas na sebe a své zájmy. S největší pravděpodobností jde o to, že na dívky jsou v tomto období kladeny větší nároky než na chlapce. Po dívkách často bývá vyžadována pomoc v domácnosti, zatímco chlapci jsou do činností v domácnosti zapojeni pouze okrajově. Jedná se jen o mou domněnku, ale vycházím z řady výzkumů, které popisují rozdíly mezi pohlavími již v raném dětství. Například výzkum Lewisova A. Cosera (1984), ze kterého

vyplývá, že děvčátko matka při hře zavolá dříve zpět než chlapce. Chlapci již od mala bývají pobízení k větší výbojnosti a samostatnosti, zatím co dívky byly vždy směřovány na činnosti v domácnosti.

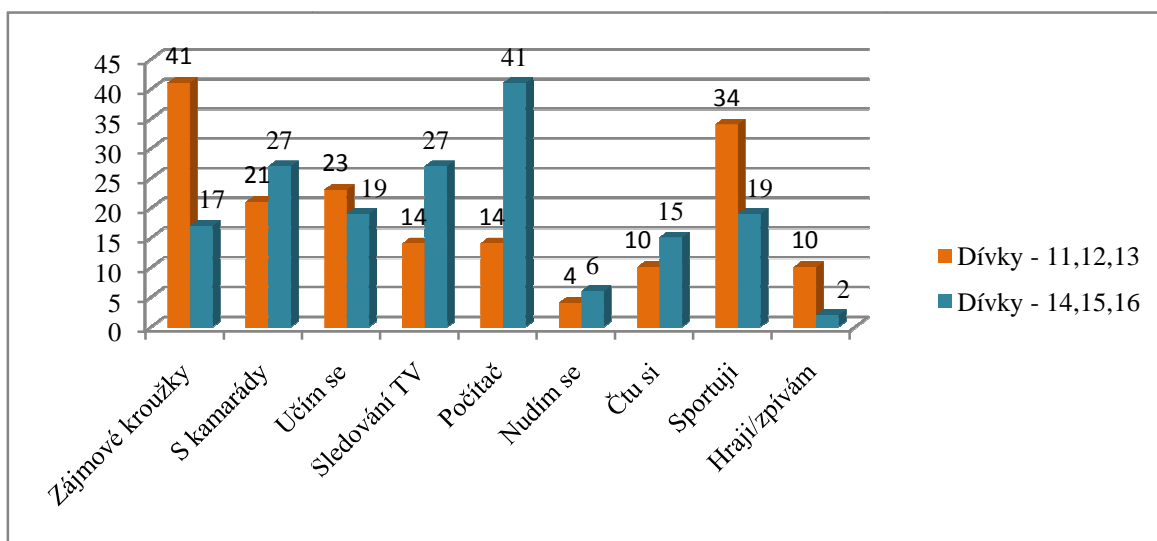
Otázka č. 4: Kde trávíš volný čas nejčastěji?

Graf č. 1: Nejčastější místo k trávení volného času

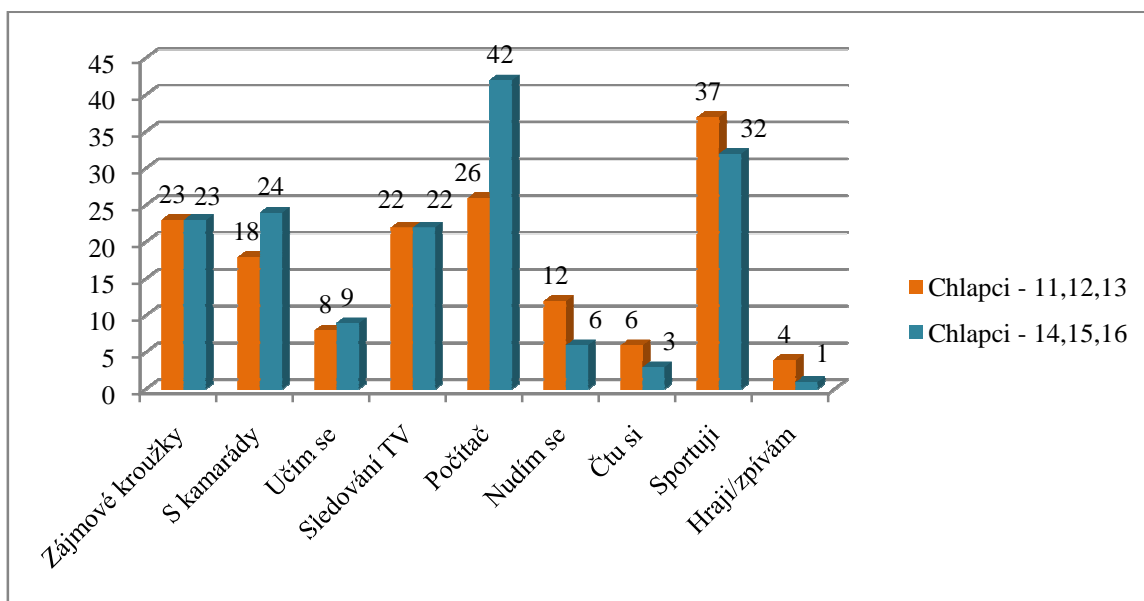
Graf nám ukazuje, kde nejčastěji žáci tráví svůj volný čas. Nejčastějším místem je domov. Z dívek k volnému času využívá domov 43/115 (37%). Chlapci se zdržují o něco více doma ve svém volném čase 43/106 (41%). Venku tráví volný čas 38/115 (33%) dívek a chlapců 32/106 (30%). Na kroužku svůj volný čas tráví především chlapci 30/106 (28%) u dívek je to 26/115 (23%). Rozdíl pocítujeme mezi dívkami a chlapci s trávením volného času s kamarády. Dívky se častěji schází s kamarády. Dívky 8/115 (7%) a chlapci 1/106 (1%). I když chlapci neuvedli, že se schází s kamarády, čas strávený venku jistě netráví sami. K trávení volného času doma nejspíše předchází činnosti na počítači nebo sledování televize. Na to nám odpoví následující grafy.

Otázka č. 5: Kterými 3 činnostmi nejčastěji trávíš svůj volný čas během týdne?

Graf č. 2: Nejčastější činnosti u dívek

Z výše uvedeného grafu můžeme vidět rozdíly v činnostech s měnícím se věkem. V období věku 11, 12, 13 let je velký zájem o zájmové kroužky 41/57. V období věku 14, 15, 16 dochází k velkému poklesu 19/58. Naopak k rozdílu mezi staršími a mladšími děvčaty dochází při používání počítače. Ze starších děvčat tráví čas u počítače 41/58 a mladší dívky 14/57. I když se většina děvčat staršího věku věnuje nějaké volnočasové aktivitě, většinu času poté tráví u počítače. Dívky by měly v tomto věku trávit volný čas co nejvíce aktivně, aby jejich fyzická a psychická stránka byla připravena čelit životním situacím. Velkým překvapením se pro mne stala činnost čtení. Jsem ráda, že dospívající generace čte.

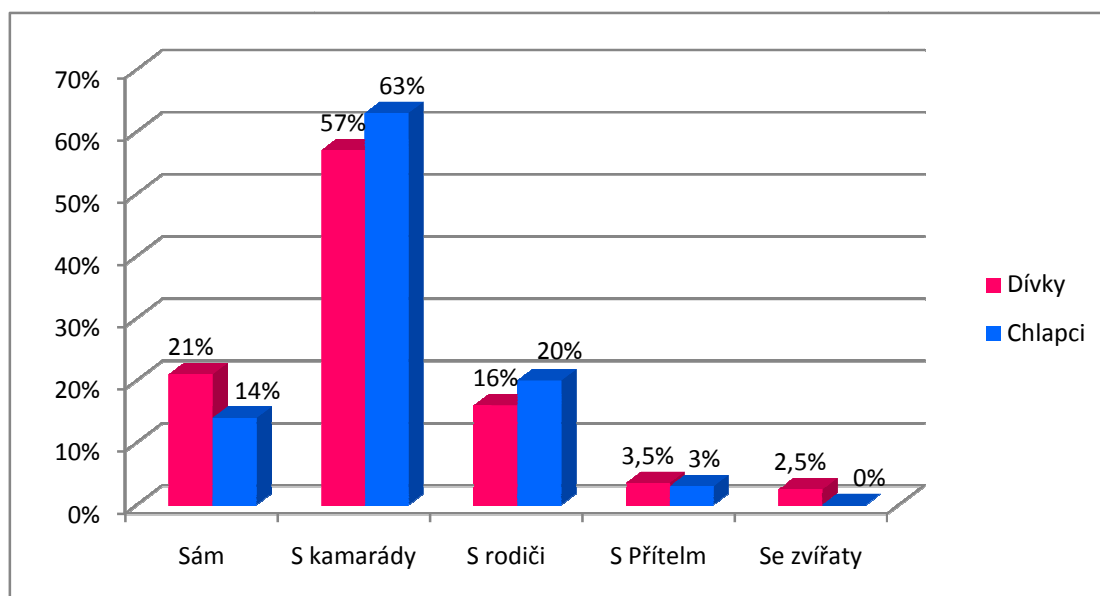
Graf č. 3: Nejčastější činnost u chlapců

V grafu nejčastějších činností u chlapců vidíme, že nedochází k poklesu zájmových činností 23/52 mladší chlapci a 23/54 starší chlapci. Větší rozdíl můžeme pozorovat v činnosti s počítačem. Mladší chlapci 26/52 využívají svůj volný čas k činnostem na počítači, zatímco starší chlapci se o počítač zajímají více 42/54. Sportovní aktivity si drží přibližně stejný počet, mladší chlapci 37/52 a starší chlapci 32/54.

K rozdílům mezi chlapci a děvčaty dochází ve sportu. V mladším věku není rozdíl tak znatelný ml. dívky 34/57 a ml. chlapci 37/52, ale ve starším věku u dívek došlo k ohromnému poklesu oproti chlapcům, st. dívky 19/58 a st. chlapci 32/54. Není to tím, že by dívky nenavštěvovaly sportovní aktivity, ale tím, že na ně nekladou takový důraz a zajímají se o jiné činnosti, jako je učení nebo čtení. Poměrně vyrovnané hodnoty ve starším věku dostává činnost na počítači. U dívek 41/58 a u chlapců 42/54, ale u mladších dívek je tomu jinak v porovnání s chlapci. Chlapci již od mladšího věku tráví více času u počítače než dívky, 14/57 dívek a 26/52 chlapců. Další rozdíly můžeme vidět v oblasti učení. Zřejmě je to dáno větší zodpovědností dívek, která je do nich vštěpována už od mala. Proto nekladou takový důraz na sportovní aktivity jako chlapci. Učení u dívek 23/57 a 19/58 zatímco u chlapců 8/52 a 9/54.

Nyní si můžeme odpovědět na to, proč děti tráví nejčastěji volný čas doma. Potvrdilo se, že je to díky počítači a sledování televize. Především starší děti se zajímají o činnosti na počítači. Mladší děti dávají přednost zájmové aktivitě před počítačem nebo televizí.

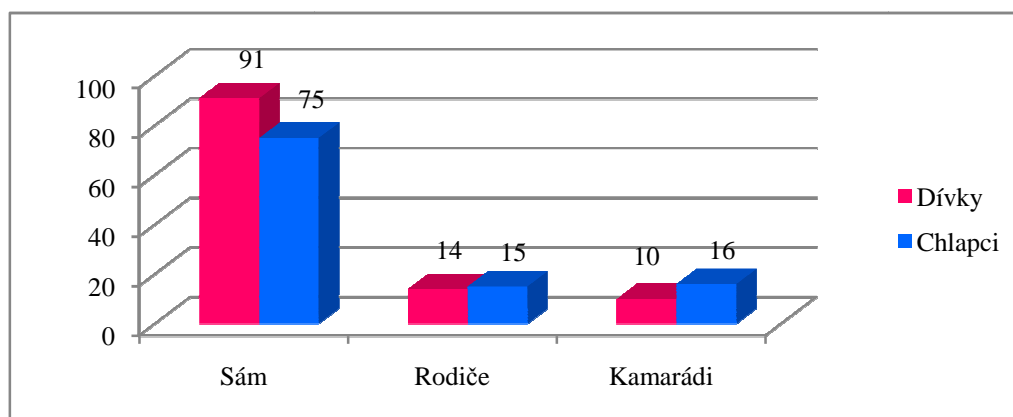
Otázka č. 6: S kým trávíš volný čas nejčastěji?

Graf č. 4: S kým tráví volný čas nejčastěji

Z výše umístěného grafu vidíme, s kým dívky a chlapci tráví volný čas nejčastěji. Nejvíce procent dosáhl styk s kamarády, dívky (57%) a chlapci (63%). Zde se nám potvrzuje, že styk s vrstevníky v tomto věku je velmi důležitý a vyhledávaný. Děti chtějí často někam patřit a to jim umožňuje styk s vrstevníky. Ať už to má kladný nebo negativní dopad na dítě. Dále můžeme pozorovat, že dívky (21%) tráví více času sami než chlapci (14%). Ale naopak chlapci (20%) tráví více času s rodiči než dívky (16%). S obdobím pubescence přicházejí první lásky a vztahy. Někteří nezapomněli zdůraznit, že chodí s přítelem/kyní a proto je jejich povinností trávit spolu co nejvíce času. U těchto odpovědí z dotazníku jsem se pobavila a byla potěšena z toho, jak dovedou prožívat vztah a brát ho vážně. Malé procento dívek uvedlo, že nejvíce času tráví se zvířaty. Jednalo se o dívky, které jezdí a starají se o koně.

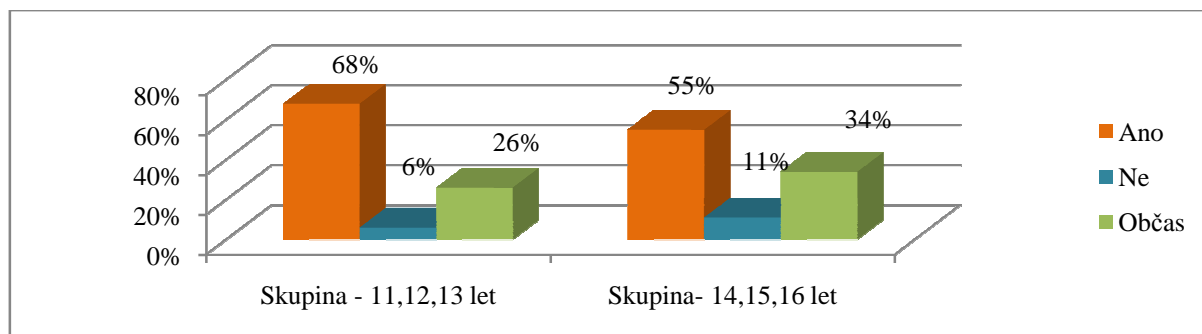
Otázka č. 7: Volný čas si organizuješ?

Graf č. 5: Organizace volného času

Volný čas si děti organizují především samy. Je dobře, že rodiče nechají své děti rozhodovat o tom, co chtějí dělat ve volném čase a nemají ho zorganizovaný rodiči nebo kamarády. Ze strany rodiny by neměl nastat úplný nezájem. Někdy je zapotřebí dítě navést nebo ho seznámit s činnostmi, které by mohlo dělat. Z grafu můžeme vidět, že chlapci jsou častěji ovlivňováni rodiči nebo kamarády. Podle mého názoru jsou chlapci více ovlivněni kamarády než dívky, protože velká část chlapců hraje fotbal. Při tomto sportu jde o týmovou hru. Většinu času tráví společně na tréninku. Proto zde vzniká větší šance nechat se ovlivnit svými kamarády (spoluhráči).

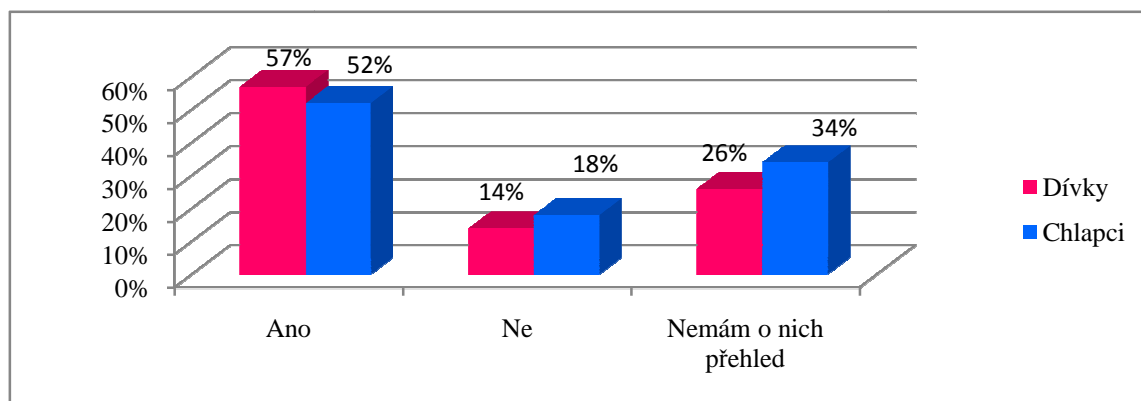
Otázka č. 8: Myslíš si, že tvé rodiče zajímá, jak nakládáš se svým volným časem?

Graf č. 6: Zájem rodičů o volný čas svých dětí

Na tuto otázku se odpovědi z hlediska věku příliš nelišily. Z grafu můžeme vidět, že více než polovina rodičů chce vědět, kde jejich děti tráví volný čas. Zhruba čtvrtina rodičů chce být alespoň někdy informována, kde je dítě ve svém volném čase. Nezájem rodičů v tomto ohledu vyjádřilo v dotazníku přibližně kolem 10 % dětí v každé věkové skupině. Jedná se o dobrou zprávu, že rodiče v dnešní uspěchané době jeví zájem o své děti a není jim jedno, kde se pohybují.

Otázka č. 9: Nabízí ti tvoje škola dostatek zájmových kroužků?

Graf č. 7: Dostatek zájmových kroužků ve škole

Z grafu vyplývá, že více jak polovina žáků má přehled o tom, jaké kroužky jsou nabízeny ve škole. Převážně chlapci pocítují, že jim škola neposkytuje dostatek zájmových kroužků. Dle mého mínění je dívkám nabízeno více tvůrčí a kreativní činnosti, které chlapci nevyužívají, protože jsou převážně zaměřeni na sportovní a bojové kroužky. Zhruba třetina dívek a chlapců nemá přehled o zájmových kroužcích, nejedná se spíše o nezájem žáků, než o špatnou propagaci nabízených činností ve škole.

Otázka č. 10: Máš přehled o volnočasových zařízeních v Příbrami?

Tabulka 3 Přehled o volnočasových zařízeních

Odpovědi	Ano	Ne	Nevím
Dívky	40%	28%	29%
Chlapci	49%	31%	23%

Zdroj: Dotazník

Výsledky z tabulky ukazují, že necelá polovina žáků má přehled o zařízeních, kde by mohli trávit volný čas. Z tabulky je zřejmé, že chlapci mají větší přehled o volnočasových zařízeních než dívky. Přehled žáků o tom, kde trávit volný čas, není příliš velký. Myslím si, že hlavní problém spočívá v malé propagaci. Ze své zkušenosti ze základní školy vím, že informace o zařízeních a činnostech ve městě chybí. Pokud si sami nezjistíte bližší informace o zařízení nebo od přátel, není moc pravděpodobné, že se o zařízení dozvíte. S větší propagací by se určitě zvedla účast dětí v zařízeních.

Otázka č. 11: Jsou nějaké kroužky, které bys chtěl/a navštěvovat a v Příbrami se nepořádají?

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, co dětem chybí za kroužky v Příbrami. Žáci si psali v celku o velké množství kroužků, ale většina z nich ve městě funguje. Jedná se pouze o nezáměr zjistit si více informací o daném kroužku. Ale jak v odstavci výše zmiňuji, chybí zde propagace, proto jsou žáci málo informováni.

Vybrala jsem kroužky a činnosti, které se v Příbrami opravdu nevyskytují. Dívky se zmínily, že jim ve městě chybí kroužek softball. V Příbrami sportovní tým softballu nalezneme, ale je určen pouze pro chlapce. Dále si dívky napsaly o workout hřiště, o kterém se zmiňuji v poslední části teorie. Chlapci by rádi uvítali prostory pro paintball, LaserGame a kroužek ragby. Dále byl zmíněn motocross. Jedná se o tak individuální činnost, že si ji každý z Příbrami a okolí investuje sám nebo je závislý na sponzorech. Prostory k vykonávání této činnosti nalezneme několik kilometrů za Příbramí.

Otázka č. 12: Navštěvuješ pravidelně některé zájmové kroužky nebo nízkoprahové zařízení Bedna?

Tabulka 4 Návštěvnost kroužků u dívek

Věk/odpovědi	11	12	13	14	15	16	Celkem %
Ano	5	19	24	20	10	0	68
Ne	0	3	6	17	10	1	32

Zdroj: Dotazník

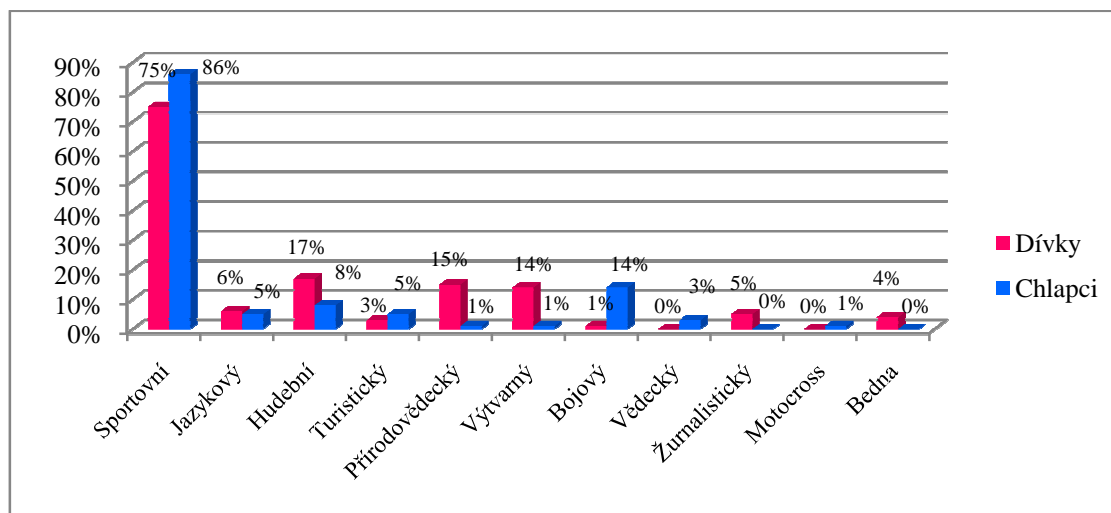
Tabulka 5 Návštěvnost kroužků u chlapců

Věk/odpovědi	11	12	13	14	15	16	Celkem %
Ano	2	19	17	15	11	1	61
Ne	4	4	6	13	13	1	39

Zdroj: Dotazník

Z vyhodnocených dotazníků vyplývá, že chlapci navštěvují zájmové kroužky méně než dívky. Zájmové kroužky navštěvuje 68% dívek a 61% chlapců. Z tabulek můžeme vidět, jak s rostoucím věkem přibývá těch, kteří se přiklání k neorganizované činnosti. Výsledky z tabulek ukazují, že více jak polovina respondentů navštěvuje zájmové kroužky nebo navštěvuje nízkoprahové zařízení Bedna.

Otázka č. 13: Do jakého oboru spadají zájmové kroužky, které navštěvuješ?

Graf č. 8: Zaměření zájmových kroužků

Graf ukazuje, jaké zájmové kroužky dívky a chlapci preferují. Na prvních příčkách se pohybují sportovní aktivity, které preferují více chlapci než dívky. Naopak u dívek vidíme zájem o společenskovední, přírodovědní i esteticko-výchovné zájmové činnosti.

Dívky v přírodovědní zájmové činnosti mají největší zájem o koně. V oblasti hudební se dívky zaměřují na zpěv a hru na kytaru. Žurnalistický kroužek, který je součástí Základní školy Příbram, Školní 75 preferují pouze dívky. U chlapců jsou na druhém místě bojová umění, zejména kickbox a MMA (smíšená bojová umění). Poměrně stejný počet procent má jazykový kroužek, ale jedná se zejména o doučování cizích jazyků soukromými lektory.

Otázka č. 14: Jaké konkrétní zájmové kroužky navštěvuješ?

Tabulka 6 Navštěvované kroužky

Kroužky	Dívky	Chlapci	Celkem
Aerobic	12	0	12
Atletika	1	2	3
Badminton	0	1	1
Basketbal	16	8	24
Ekologický	5	0	5
Florbal	2	8	10
Fotbal	0	33	33
Gymnastika	2	0	2
Hasičský	3	0	3
Hokej	0	1	1
Hudební	14	5	19
Jazykový	4	3	7
Jóga	2	0	2
Keramický	3	0	3
Kickbox	1	6	7
Koně	8	0	8
Mažoretky	2	0	2
MMA	0	5	5
Motocross	0	1	1
Plavecký	2	3	5
Roztleskávačky	5	0	5
Skaut	2	3	5
Sportovky	3	0	3
Tanec	5	0	5
Tenis	3	4	7
Vědecký	1	3	4
Volejbal	10	4	14
Výtvarný	7	0	7
Žurnalistický	4	0	4

Zdroj: Dotazník

Tabulka zmapovala zájmové kroužky respondentů. Zde se dovídáme, jaké kroužky navštěvují dívky a chlapci. U dívek vítězí zájmový kroužek se zaměřením na basketbal

16/78. Velký zájem o basketbal je pravděpodobně ovlivněn respondenty, kteří navštěvují školu se zaměřením na dívčí basketbal. Dalším oblíbeným sportovním kroužkem je volejbal 10/78. Oblíbenou činností u dívek je aerobik 12/78. Kromě sportovních kroužků navštěvují dívky rády hudební kroužek 14/78. Jak jsem se již zmínila v předešlém odstavci, jedná se zejména o hru na kytaru nebo zpěv. Dívky často zpívají ve sboru Jásan, který je součástí jedné ze základních škol. Zajímavostí je hasičská činnost, která by byla očekávána spíše u chlapců, ale opak je pravdou. V okolních vesnicích od města Příbram se vytváří dívčí hasičské sbory, které závodí. Z neznámějších hasičských soutěží na Příbramsku je Brdská liga.

U chlapců jednoznačně vítězí zájmová činnost fotbal. Tento sport navštěvuje polovina chlapců 33/65. V posledních letech může být Příbram pyšná na dospívající hráče, kteří sklízí velké úspěchy. Někteří jedinci i v zahraničí. Dalším preferovaným sportovním kroužkem je basketbal 8/65 a florbal 8/65. Chlapci rádi navštěvují bojové sporty. Jedná se zejména o kickbox 6/65 a již zmiňované MMA 5/65. Nárůst bojových sportů v Příbrami je zapříčiněn výbornou propagací a soutěží Back in The Fight, která mohla vzbudit u diváka spoustu emocí a přiblížit tento druh sportu novým členům klubu.

Otázka č. 15: Ve kterém zařízení nebo sdružení probíhá tvá volnočasová aktivita?

Tabulka 7 Navštěvovaná zařízení a sdružení

Zařízení	Počet	Celkem %
Bedna	3	2
DDM	3	2
Hasičský sbor	3	2
Pionýr	1	1
Skaut	4	3
Sokol	14	10
Soukromé doučování	4	3
Sportovní klub	79	55
Stáje	8	6
Škola	49	34
Školní klub	4	3
ZUŠ	15	10

Zdroj: Dotazník

V tabulce nalezneme sdružení či zařízení pro volnočasové aktivity, které respondenti navštěvují. Více jak polovina respondentů navštěvuje sportovní klub (55%). Sportovní klub umožní svým členům rozvíjet schopnosti a dovednosti na profesionální úrovni. Škola je druhým nejnavštěvovanějším místem pro žáky ve volnočasových

aktivitách. To dokazuje, že školy mají dostatek kroužků k uspokojení svých žáků. Základní umělecká škola patří mezi respondenty k třetímu nejnavštěvovanějšímu zařízení, ve kterém mohou rozvíjet a zdokonalovat své tvůrčí a kreativní myšlení. Sokol také nabízí žákům dostatečné možnosti k volnočasovým aktivitám a žáci této možnosti využívají. Mezi méně preferované patří Dům dětí a mládeže. Přitom se zde nachází spousta možností k využití volného času.

Otázka č. 16: Proč navštěvuješ zájmové kroužky?

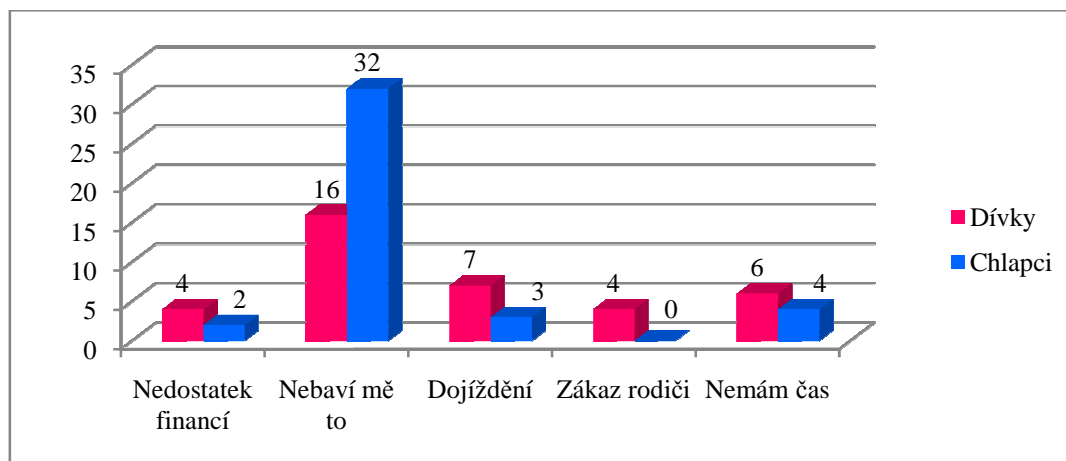
Tabulka 8 Proč, navštěvuji zájmové kroužky

Věk/odpovědi	11	12	13	14	15	16	Celkem
Baví mě to	7	31	38	29	18	1	125
Chtějí to rodiče	0	2	2	4	0	0	8
Kvůli kamarádům	0	3	2	1	4	0	10
Chci dobře vypadat	0	1	2	0	0	0	3

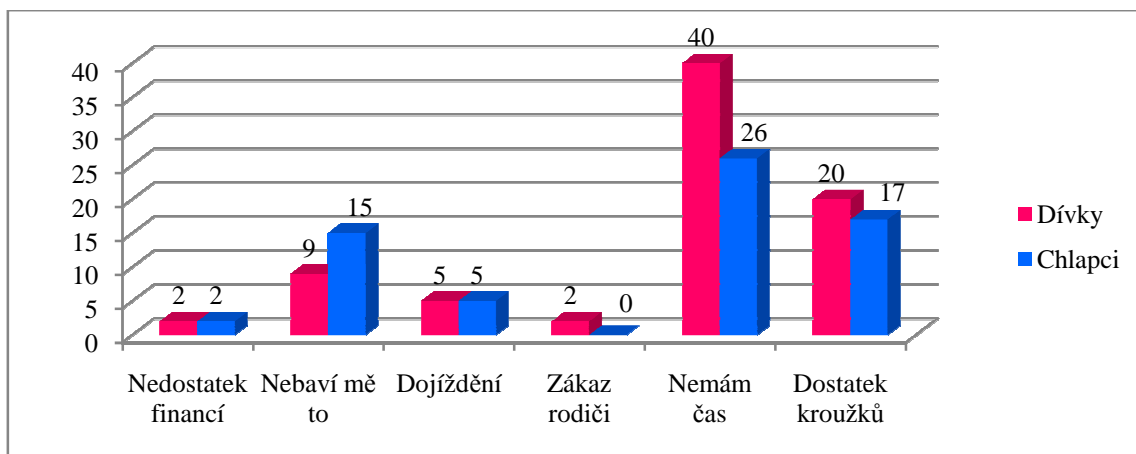
Zdroj: Dotazník

V tabulce se dozvídáme, proč respondenti navštěvují zájmové kroužky. Většina respondentů navštěvuje zájmové kroužky z důvodu, že je to baví. Jedná se o 125/143 dětí. Dobrým zjištěním je, že pokud chtějí respondenti navštěvovat zájmový kroužek, nejsou do něj tlačeni ze strany rodičů. I když můžeme nepatrný tlak z tabulky vidět, stále se jedná o malý počet respondentů. Ani zde nehrají velkou roli kamarádi, kteří jsou hlavní součástí pubescentů.

Otázka č. 17: Proč nenavštěvuješ (další) zájmový kroužek?

Graf č. 9: Odpovědi respondentů nenavštěvujících kroužky

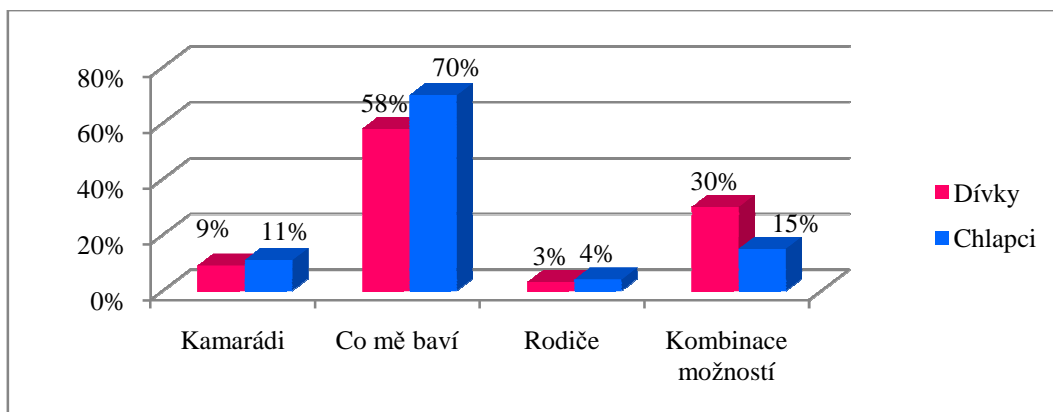

Graf č. 10: Odpovědi respondentů navštěvujících kroužky

Jedním z nejčastějších důvodů dětí, které nenavštěvují zájmové kroužky je nedostatek zájmu. Z grafu je patrné, že odpověď uvedla velká část chlapců 15/41 a dívek 16/37. Druhým nejčastějším důvodem u dívek je dojíždění 7/37, které jim brání v tom, aby navštěvovaly kroužky. V celku vyrovnaný počet mezi dívkami 6/37 a chlapci 4/41 nalezneme u odpovědi, že nemají dostatek času. Z uvedených odpovědí vyplývá, že rodiče dívkám zakazují navštěvovat zájmové kroužky nebo na ně nemají dostatek financí. Tyto odpovědi uvedlo 8/37 dívek. Pouze jeden z chlapců zmínil nedostatek financí.

Nejčastější odpovědí u dětí navštěvujících zájmové kroužky je, že nemají dostatek času věnovat se dalším zájmovým činnostem 66/143. Tuto odpověď jsem předvíдалa. Respondenti se převážně zabývají sportovními činnostmi, kterým věnují většinu svého času. Zhruba polovina respondentů navštěvujících zájmové kroužky má více jak jeden kroužek. Shodující odpověď mezi chlapci 5/65 a dívkami 5/78 je dojíždění. V odpovědi nebaví mě to, odpovědělo více chlapců 15/65 než dívek 9/68. Chlapci bývají převážně zaměřeni na jednu činnost. Dívky častěji zařazují ke sportovní aktivitě i činnost kreativní.

Otázka č. 18: Podle čeho se rozhoduješ, co budeš dělat ve svém volném čase?

Graf č. 11: Podle čeho se rozhodují, co budu dělat ve volném čase

Nejčastější odpovědí u dívek a chlapců na výše zmíněnou otázku, se stala možnost dle toho, co mě baví. Což znamená, že 58% dívek a 70% chlapců se při výběru volnočasové aktivity nenechá nikým ovlivnit a záleží jim na tom, aby se jejich volný čas odvíjel od činností, které baví je a ne ostatní. V poslední odpovědi bylo možno zvolit kombinaci předešlých možností. Tuto odpověď zvolily převážně dívky 30%, chlapci 15%. Necelých, 5% dívek a chlapců přihlíží na rozhodnutí svých rodičů. Zhruba 10% dívek a chlapců přihlíží v rozhodování na své kamarády či spolužáky.

6.2 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1: Cílová skupina respondentů má dostatek volného času k uspokojení svých zájmů.

Hypotéza, která předpokládá, že většina respondentů má dostatek volného času k uspokojení svých zájmů se potvrdila. Nadpoloviční většina zúčastněných respondentů 73% potvrdila, že má dostatek volného času na uspokojení svých potřeb v oblasti volného času. Respondentů, kteří nemají dostatek volného času k upokojení svých zájmů, je 17%. Zbývajících 10 % neví, zda má dostatek času na své zájmy. Z výzkumu je zřejmé, že dívky mají méně času na své zájmy než chlapci. 63% dívek a 86% chlapců je spokojených se svým volným časem.

Hypotéza 2: Většina respondentů nemá přehled o zájmových činnostech v Příbrami.

U této hypotézy můžeme říci, že se prokázala. Z výzkumu bylo zjištěno, že necelá polovina respondentů uvádí, že má přehled o zájmových činnostech, ale není tomu tak. Otázka č. 11 mne přesvědčila o tom, že respondenti nemají přehled o zájmových činnostech. Do otevřené otázky mohli napsat, které kroužky by chtěli navštěvovat a v Příbrami se nepořádají. Až na pár výjimek si žáci napsali o činnosti, které ve městě najdeme.

Hypotéza 3: Chlapci se věnují ve svém volném čase sportovním aktivitám více než dívky.

Tato hypotéza, která předpokládá, že chlapci ve volném čase preferují více sportovní aktivity, než dívky se částečně prokázala. Přibližně 86% chlapců preferuje sportovní a bojové aktivity, zatímco u dívek je to 75%. Zbytek dívek dává přednost esteticko-výchovným činnostem. Jedná se o hudební, výtvarný, přírodovědecký nebo žurnalistický kroužek. Ve sportovních aktivitách preferují aerobic, basketbal a různé druhy tance. Chlapci nejvíce ze sportovních aktivit preferují fotbal, florbal, basketbal. Z bojových sportů je to kickbox a MMA. Kromě sportovních aktivit se chlapci věnují hře na hudební nástroj. Preferují hru na bicí a kytaru.

Hypotéza 4: Většina respondentů se rozhoduje podle kamarádů, jak naloží s volným časem.

Hypotéza, která předpokládá, že se respondenti rozhodují podle kamarádů, jak využijí volný čas, se neprokázala. Respondenti nejčastěji uvedli, že se rozhodují podle toho, co je baví a zajímá. 70% chlapců preferuje toto rozhodnutí. U dívek je tomu o trochu méně 58%. K předpokládané hypotéze mě vedl vliv vrstevnických skupin v tomto období, ale pouze 11% chlapců a 9% dívek uvedlo, že se rozhoduje podle svých kamarádů.

6.3 Shrnutí výzkumu

V této části bych ráda uvedla shrnutí nejdůležitějších poznatků, které plynou z výzkumného šetření.

Zkoumaní respondenti mají dostatek volného času pro své zájmy. Dívky uvedly, že mají o něco méně času než chlapci. Myslím si, že je to dáno zodpovědným přístupem

k učení, většími nároky ze strany rodiny ohledně domácnosti nebo například hlídání mladších sourozenců. V těchto činnostech bývá mnohdy chlapcům ulehčováno. Z výzkumu také vyplývá, že pouze okolo 10% chlapců se věnuje učení. Zatímco u dívek je tomu jednou tolik.

Dále jsme mohli z výzkumu vyzorovat, že respondenti tráví nejčastěji volný čas doma. Od čehož se odvíjí i preferovaná činnost na počítači, která má ohromný nárůst v období věku 14, 15, a 16 let u chlapců i dívek. Mladší skupina respondentů dává přednost zájmovým kroužkům nebo sportu. Malý rozdíl můžeme vidět u mladší skupiny chlapců a dívek. Dívky v mladším věku netráví tolik času u počítače nebo sledováním televize jako chlapci.

Jak je známo, čtení v dnešní době upadá, i když místo pevných knih existují různé čtečky a e-knihy. Proto bylo příjemným zjištěním, že dospívající generace alespoň trochu čte. Z výzkumu vyplynulo, že s přibývajícím věkem dívek se zvedá počet těch, které čtou. U chlapců je tomu naopak. S přibývajícím věkem klesá zájem o čtení.

Volný čas tráví respondenti nejčastěji se svými kamarády, což není nikterak překvapující u této věkové skupiny, pro kterou je styk s vrstevníky velmi důležitý v oblasti rozvoje. S obdobím puberty přicházejí první vztahy, na které jsou žáci pyšní. Výzkum ukázal, že okolo 4% respondentů má přítele či přítelkyni, se kterou tráví většinu svého volného času. V dotaznících na to respondenti kladli velký důraz, aby bylo vidět, že mají vztah. Je to období velmi citlivé a plné emocí.

Výzkum také poukázal na to, že více jak polovina rodičů se v dnešní uspěchané době plné stresu zajímá o to, co jejich děti dělají ve volném čase. Někteří chtějí být informováni alespoň občas. Pouze malé procento dětí uvedlo, že rodiče tuto informaci nepotřebují znát.

Zajímavé bylo pozorovat výsledky v otázce, zda mají respondenti přehled o volnočasových zařízeních v Příbrami. Zhruba polovina respondentů uvedla, že ano. Paradoxem však je, že následující otázka ukázala, že děti nemají přehled o zařízeních. V otázce se mohly zmínit, které kroužky by rády navštěvovaly, ale ve městě nejsou k dispozici. Děti většinou zmiňovaly kroužky, které v Příbrami nalezneme.

Většina dětí navštěvuje zájmové činnosti, které poskytuje škola nebo sportovní klub, který umožní svým členům zabývat se danou činností i na profesionální úrovni. Takovéto možnosti škola neposkytuje. Školní kroužky využívají častěji dívky,

které se zaměřují na esteticko-výchovné činnosti. Malá část respondentů využívá pro své volnočasové aktivity Dům dětí a mládeže. Přitom se zde nachází spousta kroužků, o které si respondenti psali a myslí si, že v Příbrami nejsou.

Respondenti své kroužky navštěvují, protože je baví. Nejsou do nich tlačeni svým blízkým okolím, ale navštěvují je ze své vlastní vůle a k nadšení svému. Našlo se několik respondentů, kteří uvedli, že kroužky navštěvují kvůli rodičům. Zde nemůžeme říci, že by se jednalo o mladší nebo starší věkovou skupinu. Ovlivnění rodičů se nacházelo skoro v každém z uvedených věků. Respondenti, kteří nenavštěvují žádné kroužky, uvádějí, že je to nebaví nebo nemají čas některý navštěvovat. Ti, co kroužky navštěvují, uvedli, že se dalším kroužkům nevěnují z důvodu nedostatku času, který věnují jednomu danému kroužku, nebo mají už dostatek kroužků. Respondenti, kteří provozují zájmovou činnost, navštěvují v průměru dva, někdy i více kroužků.

Výsledky z výzkumu mě mile překvapily. Myslela jsem si, že zájmové kroužky navštěvuje méně dětí.

Závěr

Využívání volnočasových aktivit a zájmových činností, ať už organizovaných či neorganizovaných, je v období rané adolescence velmi důležité. Jak je známo, děti mívají volného času dostatek. Především rodiče a škola, by měli vést děti k tomu, aby uměly využít volný čas smyslně. Samozřejmě rodiče by měli jít svým dětem příkladem. Pokud bude celá rodina ve volných chvílích trávit volný čas aktivním způsobem, děti si nastolené návyky převezmou a bude pro ně samozřejmostí trávit volný čas smyslně. Zájmová činnost nebo aktivně strávený volný čas je pro děti dobrou prevencí nejen v oblasti společensky nežádoucích jevů.

V teoretické části jsem se zaměřila na obecné náležitosti volného času a vysvětlila pojem „volný čas“ a „volný čas dětí a mládeže“. Dále jsem přistoupila k zmapování poválečné situace ve 20. století v oblasti volného času. Porovnávala jsem využití volného času v západoevropských zemích a v tehdejším Sovětském svazu. V práci jsme se také mohli seznámit s obecnými požadavky a podmínkami na výchovu ve volném čase. Druhá kapitola byla zaměřena na vývojové proměny v rané adolescenci. Zde byla možnost seznámit se s daným obdobím a proměnami v oblasti tělesné i citové. Také bylo důležité zmínit se o vlivu rodinného prostředí a vlivu vrstevnických skupin. Kapitola zabývající se zájmovou činností nás seznámila s rozdělením činností podle obsahu. Na konci teoretické části jsem podala obecné informace o volnočasových organizacích, jako je školní klub, střediska pro volný čas, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a spoustu jiných zařízení. V jedné z podkapitol jsem se zaměřila přímo na město Příbram, abych seznámila čtenáře s možnostmi využití volného času ve městě, ve kterém proběhl výzkum.

Cílem této práce bylo zmapovat, jak pubescenti v Příbrami přistupují k volnému času a jaké činnosti preferují, zda mají přehled o tom, která zařízení nabízejí jimi zvolenou zájmovou činností. V empirické části jsem provedla interpretaci dotazníkového šetření, které jsem uskutečnila v Příbrami, při zmapování volnočasových aktivit mládeže. Výzkumné šetření mi ukázalo, jak jsou volnočasové aktivity pestré a různorodé. Nemůžeme jednoznačně říci, že by většina adolescentů využívala volný čas jednostranným způsobem. Výzkum ukázal pestré složení struktury volného času u žáků druhého stupně základní školy, které je ovlivněno vrstevníky, rodiči, ale především jimi samými. Malá informovanost mládeže o organizacích nabízejících volnočasové aktivity mě až tak nepřekvapila. Myslím si, že větší propagace institucí by situaci zlepšila. Je ovšem pochopitelné, že ne všechny organizace a zařízení si mohou propagaci svých aktivit

dovolit. Podle mého názoru by bylo vhodné uspořádat například jednou za dva roky menší veletrh volnočasových aktivit. Cílem této akce by bylo představit řadu možností, jak zábavně, smysluplně a tvořivě trávit volný čas v Příbrami a okolí. Během celé této akce by se účastníci seznámili s desítkami organizací a klubů, které poskytují zájmové činnosti v Příbrami. Tato akce by nebyla ani finančně náročná a město by udělalo dobrý krok pro své občany. V Příbrami nalezneme spoustu krásné přírody, ale problémem je zanedbaný stav. Lesopark sloužící k relaxaci a sportovnímu vyžití, neboli k workout cvičení je v dezolátním stavu. Cesty jsou zarostlé, neupravené a stanoviště sloužící ke cvičení jsou životu nebezpečné. Finance určené na rozvoj volného času ve městě jsou často přiděleny tam, kam to není až tak potřeba a na rozvoj užitečných věcí se pozapomíná.

Můj výzkum je svým rozsahem pouze ilustrativní a jeho výsledky je možné považovat za platné pouze pro daný vzorek respondentů. Přesto ukázal určité skutečnosti, které o současných způsobech trávení volného času pubescentů mnoho napovídají.

V závěru své práce bych chtěla říct, že by nám nemělo být lhostejné, jak tráví mládež volný čas. Děti se mění a s nimi se mění i poptávka po zájmových činnostech. Na to bychom neměli zapomínat při vytváření žádoucích podmínek k organizovaným činnostem, které by měly být atraktivní, rozmanité tak, aby zájem o aktivní trávení volného času stoupal.

Seznam použité literatury

ČÁP, J a kol. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 625 s. ISBN 978-80-7367-273-7

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. 284 s. ISBN 978-80-7367-725-1

HÁJEK, B a kol. *Pedagogika volného času*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. 128 s. ISBN 978-80-7290-471-6

HÁJEK, B a kol. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. 240 s. ISBN 978-80-262-0030-7

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5

HOFBAUER, B. *Zařízení volného času dětí a mládeže*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 1992. 71 s. ISBN 80-85105-42-X

OLECKÁ, I a kol. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s., 2010. 44 s. ISBN 978-80-87240-33-5

PÁVKOVÁ, J a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6

POSPÍŠILOVÁ, H ed. *Mládež, hodnoty a volný čas*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2010. 272 s. ISBN 978-80-7409-036-3

PRŮCHA, J a kol. *Pedagogický slovník*. 7. vyd. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9

SAK, P. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Česká typologie, a. s., 2000. 291 s. ISBN 80-7279-042-8

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 304 s. ISBN 80-246-0181-8

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie dětství a dospívání*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1

Elektronické zdroje:

Česká asociace streetwork, o. s. *Pojmosloví Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež*. [online].2008[cit.19.3.2015]

http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf

Česká tábornická unie. *Info o ČTU*. [online]. 2009-2015 [cit. 19. 3. 2015] Dostupné z: <http://www.tabornici.cz/info-o-ctu/co-je-ctu/>

Junák- český skaut z s. *Co je skauting*. [online]. 2011 [cit. 18. 3. 2015] Dostupné z:<http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu>

Lubor Hruško a kolektiv. *Zpracování strategického plánu rozvoje města Příbram na období let 2014 – 2020*. Analytická část – profil města Příbram [online]. Proces Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. 2013, 72 (36/39/40) [cit. 26. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.pribram.eu/files/post/101328/SP_Pribram_Analyticka_cast_kone__na_verze.pdf

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. *Školní klub*. [online]. Praha. 2013-2015 [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z:<http://www.msmt.cz/mladez/skolni-kluby>

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. *Střediska volného času*. [online]. Praha. 2013-2015. [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>

Pionýr. *Kdo jsme*. [online]. 2012 [cit. 19.13.2015] Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/o-pionyru>

Summary

Meaningful utilization of children's and adolescent's free time was and always is singularly important. Extra-curricular education supports various organizations, houses for children and teen-agers, centers for leisure time and sports organizations. These facilities function as effective support for children and adults.

The theoretical part is pointing on facts and miscellaneous forms of interest activities and their importance contributing to full-fledged perception and understanding life. In the chapters we will find an explanation of the term "free time", children's and adolescent's freetime. In the area of free time, there is a charting after war situation of 20th century. This work concentrates on evolution changes in periods of early adolescence and it acquaints us with physical and emotional changes. Furthermore, the influence of the family surrounding and the influence of the persons of the same age in the period of the adolescence belong to this part. In the end of theoretical part I am concentrating on Příbram city, in order to introduce readers the possibilities of usage of the free time, in which the research have been carried.

This work was focused on mapping of the access of pubescent to leisure time in Příbram. I wanted to map which activities they prefer and if they have the overview which facilities offer their chosen activity of interest. The research shows how the leisure time activities are various and diversified. It is not possible to say that most adolescents would use their leisure time with one-sided way.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky 2. stupně základní školy

Příloha č. 2 – Zájmová činnost na ZŠ Bratří Čapků ve školním roce 2014/2015

Příloha č. 3 – Přihláška do Domu dětí a mládeže v Příbrami

Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky 2. stupně základní školy

Dotazník pro žáky druhého stupně základní školy

Vážení žáci,

ráda bych vás požádala o spolupráci formou vyplnění níže přiloženého dotazníku.

Jmenuji se Tereza Pauknerová a studuji na Univerzitě Karlově v Praze. Obor - sociální pedagogika.

Vaše odpovědi mi pomohou při sepisování mé bakalářské práce.

Vaše účast je anonymní. Odpovídejte prosím na všechny otázky. Dotazníky vyplněné jen částečně nemohu vyhodnotit, k ničemu mi neposlouží.

S pozdravem

Tereza Pauknerová

Jak mám odpovídat?

Otázky kroužkuj. U některých otázek můžeš vybrat odpověď „jiné“, potom na přiložený řádek zapiš svou vlastní odpověď. Otázku č. 11 a 14 zodpovíš sám/sama.

1. Tvůj věk:

11 12 13 14 15 16

2. Tvé pohlaví:

- a) Muž
- b) Žena

3. Myslíš si, že máš dostatek volného času pro sebe a svoje zájmy?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

4. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas během týdne (dny, kdy chodíš do školy)?

- a) Navštěvuji zájmové kroužky
- b) Scházím se s přáteli (povídání, návštěva kina, nakupování...)
- c) Učím se
- d) Sleduji televizi
- e) Surfuji po internetu, hraji na počítači
- f) Nudím se
- g) Čtu si knihu
- h) Sportuji
- i) Hraji na hudební nástroj, zpívám
- j) Jiné

5. Kde trávíš volný čas nejčastěji?

- a) Doma
- b) Venku
- c) Na kroužku
- d) Jinde (prosím, vypište).....

6. S kým trávíš volný čas nejčastěji?

- a) Sám/ sama
- b) S kamarády
- c) S rodiči
- d) S někým jiným (prosím, vypište).....

7. Volný čas si organizuješ:

- a) Sám/ sama
- b) Rodiče
- c) Kamarádi
- d) Někdo jiný

8. Myslíš si, že tvé rodiče zajímá, jak nakládáš se svým volným časem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

9. Nabízí ti tvoje škola dostatek zájmových kroužků?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nemám o nich přehled

10. Máš přehled o volnočasových zařízeních v Příbrami?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

11. Jsou nějaké kroužky, které bys chtěl navštěvovat, a v Příbrami se nepořádají? (vypište)

12. Navštěvuješ pravidelně některé zájmové kroužky?

- a) Ano
- b) Ne (pokračujte až otázkou č. 17!!!)

13. Do jakého oboru spadají zájmové kroužky, které navštěvuješ? (lze vybrat více možností)

- a) Hudební (hra na nástroj, zpěv...)
- b) Výtvarný (malování, keramika...)
- c) Sportovní (fotbal, aerobic, hokej, tanec...)
- d) Jazykový (angličtina, němčina, ruština...)
- e) Turistický (skaut, pionýr...)
- f) Přírodovědecký (chovatelství, rybářský kroužek...)
- g) Technický (počítačový, elektro kroužek...)
- h) Jiný.....

14. Jaké konkrétní zájmové kroužky navštěvuješ? (vypište)

15. Ve kterém zařízení probíhá tvá volnočasová aktivita? (lze vybrat více možností)

- a) Sokol
- b) Skaut
- c) Pionýr
- d) Dům dětí a mládeže
- e) ZUŠ (základní umělecká škola)
- f) Nízkoprahové zařízení Bedna
- g) Sportovní klub
- h) Školní klub
- i) Jinde (prosím, vypište).....

16. Proč navštěvuješ zájmové kroužky?

- a) Baví mě to
- b) Chtějí to rodiče
- c) Kvůli kamarádům
- d) Jiná možnost

17. Proč nenavštěvuješ (další) zájmový kroužek?

- a) Nemáme na to peníze
- b) Nebaví mě to
- c) Nemohu, kvůli dojíždění
- d) Rodiče mi to nedovolí
- e) Nemám na to čas
- f) Mám již dostatek kroužků

18. Podle čeho se rozhoduješ, co budeš dělat ve svém volném čase?

- a) Dle toho co dělají spolužáci a kamarádi
- b) Dle toho co mě baví a zajímá
- c) Dle toho co řeknou rodiče
- d) Kombinace předešlých možností (rodiče, kamarádi, co mě baví)
- e) Jiná možnost

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku

Příloha č. 2 – Zájmová činnost na ZŠ Bratří Čapků ve školním roce 2014/2015

ZÁJMOVÁ ČINNOST NA ZŠ BRATRŘÍ ČAPKŮ VE ŠKOLNÍM ROCE 2014/2015

Č.	Kroužek:	Vedoucí kroužku	Pro koho?	Kdy?	Kde?	Poplatky:
1.	Sportovní hry	V.Hauptmannová Z.Chválová	1.-3.r.	st 13,30-15,00	tělocvična	čl. přísp.ŠSK
2.	Sportovní hry	A.Tupá T.Majer	4.-7.r.	čt 13,40-15,30	tělocvična	čl. přísp.ŠSK
3.	Odbíjená	A.Tupá	5.-9.r.	čt 15,30-17,00	tělocvična	čl. přísp.ŠSK
4.	Ruční práce	V.Hauptmannová	1.-3.r.	po 13,00-14,30	třída 2.C	150 Kč
5.	Ruční práce	Z.Chválová	4.-6.r.	po 13,00-14,30	třída 3.D	150 Kč
6.	Výtvarné tvoření	J.Hrdinová I.Kubátová	2.-5.r.	st 13,30-14,45	třída 3.C	300 Kč
7.	Hravá angličtina	I.Kubátová	2.r.	po 13,30-14,30	třída 3.C	50 Kč
8.	Zdravotnický	A.Šomová	2.-5.r.	út 13,30-14,30	2.D	50 Kč
9.	Hudebně pohybový	N.Kubrichtová	1.-3.r.	čt 13,15-14,15	bude upřesněno	50 Kč
10.	Ekokroužek (včetně práce na zahradě)	A.Mašíková	1.-9.r.	st 14,00-15,00	bude upřesněno	200 Kč
11.	Netradiční výtvarné techniky	M.Fedorová	6.-9.r.	út 14,00-15,00	učebna Vv	300 Kč
12.	Pěvecký	M.Zábranský	1.-7.r.	po 13,00-14,00 14,00-15,00	aula	200 Kč
13.	Hra na ukulele	M.Zábranský	1.-9.r.	po 15,00-16,00	podmínkou je vlastní nástroj, cca 1000 Kč – možnost objednat přes vedoucího kroužku (výhod. cena)	500 Kč

Zde odstříhnete.....

Vážení rodiče, nabízíme Vaším dětem možnost zapojit se do zájmových kroužků na naší škole. Žáci zapojení do **sportovních kroužků** se stávají členy „**Školního sportovního klubu**“ (ŠSK) v rámci Asociace ŠSK ČR (AŠSK). Každý člen ŠSK platí členský příspěvek.

Pro letošní školní rok činí **čl. příspěvek 400,-Kč**. Žáci zaplatí pouze 400,- Kč, i když se zapojí do více sportovních kroužků. Je možné zaplatit tento příspěvek také pololetně, tzn. **200,- Kč do konce října a 200,- Kč do konce února**. Z této částky může být hrazeno cestovné na turnaje, sportovní vybavení, odměny na školní turnaje, nejlepším sportovcům, vedoucím kroužků, příspěvek na možné sportovní víkendové akce aj. Finanční částky z ostatních kroužků budou použity na materiál potřebný pro daný kroužek. Kroužek Hra na ukulele – max. 10 žáků. Činnost kroužků bude zahájena od října 2013, popř. podle instrukcí vedoucího kroužku.

Přihlašuji ☒ nepřihlašuji _____ do těchto zájmových kroužků
(Jméno a příjmení žáka, třída)

(prosím zakroužkujte): 1. , 2. , 3. , 4. , 5. , 6. , 7. , 8. , 9. , 10. , 11. , 12. , 13. Souhlasím s uvedeným využitím peněz vybraných na členských příspěvcích a poplatcích za kroužky.

Podpis rodičů: _____

Příloha č. 3 – Přihláška do Domu dětí a mládeže v Příbrami

D Ů M D Ě T Í A M L Á D E Ž E P Ř Í B R A M

Pod Šachtami 294, Příbram IV, 261 01

tel./fax – 318 623 127

Školní rok : _____ Pořadové číslo v třídní knize : _____

P ř i h l á š k a

do zájmového kroužku

Činnost kroužku probíhá : den od..... do hodin

Dítě bude z kroužku odcházet : 1) samostatně 2) s rodiči

Jméno a příjmení dítěte :Rodné číslo :

Datum narození : Místo :Státní občanství :

Zdravotní pojišťovna : Škola/třída :

Bydliště : telefon :

.....
e-mailová adresa :

Údaje o zdravotní způsobilosti nebo zdravotních potížích, které by mohly mít vliv na činnost v zájmovém útvaru :

.....
Rodič – zákonný zástupce :

Jméno matky : telefon do zaměstnání/příp. mobil :

Jméno otce : telefon do zaměstnání/příp. mobil :

.....
Uvedené údaje jsou určeny pouze pro vnitřní potřebu DDM Příbram

Informace vedení DDM Příbram :

- Přihlášku odevzdejte úplně vyplněnou a podepsanou vedoucímu kroužku nebo pracovníkovi DDM v daném školním roce – co nejdříve.
- Platbu kurzového je třeba uhradit do jednoho měsíce po přihlášení do kroužku; pokud účastník svou činnost předčasně ukončí, platba se nevrací - výjimky povoluje ředitel DDM.
- Členství v kroužku může být v průběhu roku ukončeno : dobrovolným vystoupením žáka, nebo soustavným nedodržováním vnitřního řádu DDM (na návrh vedoucího kroužku).
- DDM má vydán Vnitřní řád, který je součástí Deníků zájmových útvarů a rovněž umístěn v prostorách DDM. S tímto Vnitřním řádem se seznámí všichni účastníci zájmových útvarů, kurzů a jejich zákonní zástupci.

Potvrzení zákonného zástupce dítěte (rodiče) :

- Souhlasím, aby můj syn (dcera) navštěvoval/a DDM Příbram. Budu dbát, aby docházka byla pravidelná, v případě nepřítomnosti dítě omluvím osobně, telefonicky, nebo e-mailem.
- Zdravotní stav dítěte : je schopen/schopna celoroční činnosti zájmového kroužku.
- Zletilý žák, student, nebo zákonný zástupce je povinen informovat DDM o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních potížích nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh zájmového vzdělávání.

.....
podpis vedoucího kroužku

.....
datum

.....
podpis rodičů

Seznam tabulek

Tabulka 1 Rozdělení dětí podle věku a pohlaví

Tabulka 2 Dostatek volného času

Tabulka 3 Přehled o volnočasových zařízeních

Tabulka 4 Návštěvnost kroužků u dívek

Tabulka 5 Návštěvnost kroužků u chlapců

Tabulka 6 Navštěvované kroužky

Tabulka 7 Navštěvovaná zařízení a sdružení

Tabulka 8 Proč, navštěvuji zájmové kroužky

Seznam grafů

Graf č. 1: Nejčastější místo k trávení volného času

Graf č. 2: Nejčastější činnost u dívek

Graf č. 3: Nejčastější činnost u chlapců

Graf č. 4: S kým trávíš volný čas nejčastěji

Graf č. 5: Organizace volného času

Graf č. 6: Zájem rodičů o volný čas svých dětí

Graf č. 7: Dostatek zájmových kroužků ve škole

Graf č. 8: Zaměření zájmových kroužků

Graf č. 9: Odpovědi respondentů nenavštěvujících kroužky

Graf č. 10: Odpovědi respondentů navštěvujících kroužky

Graf č. 11: Podle čeho se rozhoduješ, co budeš dělat ve volném čase